

SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEGO GIMNAZYUM

W DROHOBYCZU

ZA ROK SZKOLNY

1902,

Nakładem funduszu szkolnego.

Z DRUKARNI JANA BROSIA w DROHOBYCZU.

1902.

12-11-1950
1

Stanowisko Demostenesa i Eschinesa w sprawie pokoju Filokratesa.

(Die Stellung des Demosthenes und die des Aeschines in der
Frage des philokratischen Friedens).

Napisał

profesor Wojciech Niemiec.

Spis dzieł i rozpraw uwzględnionych.

Andreas Weidner, Einleitung zu Aeschines Rede gegen Ktesiphon 1872.

Rohrmoser, Kritische Beiträge über den philokratischen Frieden (Zeitschr. f. d. österr. Gymn. 1874 S. 789—815).

W. R. v. Hartel, Demosthenische Studien Th. II. Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien 1878 S. 365 i nast.

Arnold Schäfer, Demosthenes und seine Zeit. Bd. II. Aufl. 2. 1886.

Julius Beloch, Griechische Geschichte Bd. II. 1897.

Julius Kaerst, Geschichte des hellenistischen Zeitalters 1901.

Mowy :

Demostenes, Mowy olintyjskie I — III

Περὶ ἑτεράνου (XVIII)

Περὶ τῆς παραπροσβείας (XIX)

Eschines, Περὶ παραπροσβείας (II)

Κατὰ Κτησιφώντος (III)

O ile inne mowy powyższych autorów lub innych starożytnych pisarzy uwzględniłem, zaznaczyłem odnośnie miejsca

w odnośnikach. Dłuższych cytatów z rozmysłem unikałem ze względu na trudności techniczne w drukowaniu tekstu greckiego w miejscu.

Inne dzieła nowszych pisarzy jak: Adolf Bauer, *Die Forschungen zur griechischen Geschichte*, v. Scala, *Staatsverträge im Altertum*. Busolt, *Griechische Geschichte*, znane mi co do treści, były dla mnie w czasie pisania tej rozprawki nieprzystępne, czego mocno żałuję; mogły się bowiem przyczynić do jasnieszego przedstawienia sprawy.

Autoz.

W s t ę p,

Sprawa pokoju, jaki zawarli Ateńczycy z Filipem, królem macedońskim w r. 346, a który od wnioskodawcy pokojem Filokratesa nazwano, i pytanie, jakie stanowisko zajęli w sprawie tego pokoju dwaj najznakomitsi mowcy polityczni owego czasu, Demostenes i Eschines, zarówno jak ich wzajemny stosunek do siebie, zajmowała i zajmuje umysły uczonych zarówno historyków jak i filologów. Obfitego materiału do rozwiązania powyższych zagadnień dostarczają liczne mowy polityczne obydwóch mowców w pierwszym rzędzie, a zwłaszcza mowy przeciw i za Ktesyfontem i o poselstwie, drugorzędne wiadomości, choć bardzo nieliczne, napotykamy u innych współczesnych im pisarzy. Z nowoczesnych badaczy, pomijając liczne mało znaczące rozprawki, sumiennie i gruntownie zajmowali się tą sprawą, Rohrmoser, Weidner, Hartel, Schäfer, Beloch, Kärst i inni.

W ocenie stanowiska, jakie Demostenes i Eschines w sprawie pokoju Filokratesa zajęli, można wszystkich pisarzy podzielić na trzy grupy. Jedni, widząc w Demostenesie wzór mowcy i patrioty, odsądzają Eschinesa od czci i wiary i uważają go za zdrajcę ojczyzny zaprzedanego duszą i ciałem Filipowi. Tu należy cały szereg drobniejszych pisarzy a częściowo Schäfer. Drudzy, podnosząc zmysł praktyczny i realne ocenianie spraw u Eschinesa, jemu przyznają słuszość, a potępiają Demostenesa jako idealistę, który nie umiejąc zdać sobie należyte sprawy z sytuacji politycznej, żyje dawną świetnością i wielkością Aten i dąży w swych mowach do celu, który się nigdy urzeczywistnić nie da. Tak sądzą Weidner, częściowo Beloch. Ostatni wreszcie idą drogą pośrednią, a oceniając sprawę z punktu widzenia każdego z mowców, dochodzą do wniosku, że każdy działał w dobrej wierze dla dobra ojczyzny. Hartel,

Kaerst tą idą drogą. W niniejszej rozprawce starać się będziemy na podstawie dat, których nam sami mowcy dostarczają, i wywodów wybitnych uczonych naszych czasów, ocenić bezstronnie stanowisko obydwóch mowców.

Historyczny obraz stosunków.

Cheąc powyższemu zadaniu godnie odpowiedzieć, musimy przedewszystkiem na tle historycznem przedstawić wierny obraz ekonomicznego stanu Aten, ocenić wartość moralnej siły Ateńczyków i porównać potęgę Aten z potęgą Filipa w chwili, kiedy przystąpiono do rokowań pokojowych; albowiem w ten sposób dojdziemy do wniosku, co Ateńczycy osiągnęli i czy więcej osiągnąć mogli zawierając pokój.

W chwili, kiedy na tron macedoński wstąpił Filip II. r. 359, Ateny należały do najpotężniejszych państw w Grecyi; posiadały bowiem oprócz Attyki liczne wyspy i kolonie zwłaszcza na wybrzeżu trackiem, z których najznaczniejszą posiadłość stanowił Chersones tracki. Wprawdzie stosunki wewnętrzne państwa nie były bardzo uorganizowane i skarb nieraz był pusty, nie było jednak niebezpieczeństwa, któreby mogło wstrząsnąć i zachwiać potęgą Aten, stojących na czele znacznego, choć nie zbyt pewnego związku. Najmniej groźną była Macedonia, państewko małe, słabe, od dłuższego czasu niepokozone rozruchami wewnętrznymi. Tymczasem właśnie z tej strony, z której się najmniej spodziewano, wybuchło groźne niebezpieczeństwo. Chytry i przebiegły Filip, wychowany w Grecyi i znający doskonale stosunki Greków, objąwszy rządy i wprowadziwszy ład w swoim królestwie postanowił rozszerzyć i wzmocnić swe państwo. W tym celu podejmuje liczne wyprawy w głąb Tracyi, nie spuszczać z oka posiadłości ateńskich na półwyspie chalcydyskim. Podtrzymując i rozdmuchując właśnie jakie często powstawały między Ateńczykami, a należącami do nich miastami trackimi z wolna zajmował jedną po drugiej posiadłość ateńską, korzystając z każdej sposobności. Tak stał się Filip panem Amfipolis r. 357, wkrótce potem zagarnął Pydnę, a Antemunt i Potydeę wydartą Ateńczykom oddał Olintyanom, z którymi zawarł na razie przymierze, skierowane głównie przeciw Ateńczykom. Wobec tych szybkich zdobyczy Filipa ateńscy mężowie stanu zachowywali się gnuśnie i bezradnie; zdaje się, nie oceniali należycie doniosłości nie-

bezpieczeństwa, jakie groziło państwu ze strony Filipa, którego karygodnie lekceważono, a którego potęga z każdym dniem wzrastała. Wprawdzie od chwili zajęcia miasta Amfipolis rozpoczęło cichą wojnę z Filipem, lecz prowadzono ją niedołącznie, bez należytego przygotowania i bez energii. Tak ta wojna, jak i równocześnie prowadzona nieszczęśliwa wojna ze sprzymierzeńcami (357—355) pochłaniały wiele ofiar nie przynosząc nawzajem żadnej korzyści. Dochody się zmniejszały, a wydatki rosły. Ateńczycy tracili swe posiadłości na rzecz Filipa, a państwa związkowe odrywały się jedne po drugich od związku i osłabiały potęgę Aten, które się okazały wobec tego zupełnie bezsilne. Główną przyczyną tej bezradności i bezsilności Aten są bardzo doniosłe zmiany, jakie zaszły w wewnętrznych stosunkach Aten po wojnie peloponeskiej. Długoletnie boje przeczłiły znacznie szeregi obywateli, a wśród żyjących coraz bardziej uczuwać się dawał upadek cnót obywatelskich i brak gotowości do ofiar dla ogółu. Jakaś ospałość i gnuśność opanowała umysły wszystkich i uczyniła ich niezdolnymi do czynu. Dawny zapał i poświęcenie się bez granic dla dobra ogółu zniknęły i często najżywoźniejsze sprawy państwa musiały ustąpić pierwszeństwa korzyściom jednostek. Nikt nie chciał służyć w wojsku, a najemnego wojska nie było czem opłacać, bo dochody państwa nawet podczas wojny od czasu Eubulosa, który zarządzał skarbem od r. 354., rozdawano między ubogą ludność jako wstęp na widowiska (εὐβουλῶν). Wojska najemne, nie otrzymując żołdu, jużto grabiły sprzymierzeńców,¹⁾ już i tak niezadowolonych ze zwierzchnictwa Aten i dawały powód, że ci odpadali od Ateńczyków, jużto przechodziły w obcą służbę wraz z dowódcami, którzy temu zapobiedz nie mogli.²⁾ W ten sposób prowadzona wojna zamiast wzmacniać, osłabiała potęgę Aten i podkopywała ich wpływ i znaczenie u sprzymierzeńców i obcych. Znalazł się w Atenach jeden mąż, który pojął i ocenił należycie całą grozę położenia, a tym był Demostenes. Znakomity ten mowca, miłujący gorąco swą ojczyznę, pragnąc przywrócić jej dawną świetność i znaczenie, wystąpił w szeregu mów przeciw temu, którego uznał za najgroźniejszego wroga Aten, przeciw królowi Filipowi. Miłość swą i zapał swój

1) Dem. Περὶ Χερσονήσῳ 30.

2) Dem. Fil. I. 24.

stara się przelać w serca wszystkich współobywateli, stara się wyrwać ich z odrętwienia i zachęcić do ofiar i poświęceń; niestety słowa jego na martwą padały glebę. Uznawano słusność jego wywodów, nawet uchwalano daleko idące jego wnioski, lecz w Atenach od uchwały do czynu było wówczas bardzo daleko. Wszyscy poczuwając się w duszy do tego, że nie spełniają swych obowiązków wobec państwa, obwiniali ¹⁾ się nawzajem, wodzili się po sądach i t. p. i na tem marnowali czas drogi, który wyzyskiwał Filip podbijając nowe kraje i rozszerzając swe wpływy w kierunku ku Grecyi. Jeżeli Demostenes słusnie uznał Filipa za najniebezpieczniejszego wroga Aten, to i Filip rozumiał to dobrze, że jedynie Ateny mogą pokrzyżować jego plany; chociaż bowiem siły lądowe Aten były bardzo nieznaczne i dla Filipa, który rozporządzał wyćwiczoną i dzielną armią, nie mogły być groźne, to przecież posiadały one bardzo liczną bo jeszcze w r. 353 2 około 350 trójwiosłowców liczącą flotę, ²⁾ która mogła skutecznie paraliżować rozwój jego potęgi morskiej. Z tem liczył się Filip; nie więc dziwnego, że jeżeli się nosił z myślą podboju państwa perskiego, ³⁾ wołałby był mieć Ateńczyków za sprzymierzeńców, aniżeli za wrogów i prowadząc z nimi wojnę wyciągał często rękę do zgody za pośrednictwem oddanych mu aktora, Neoptolemosa i Arystodemosą, którzy przy każdej sposobności, podnosząc zalety Filipa, zwracali szczególniejszą uwagę, na jego chęć zawarcia pokoju z Ateńczykami. Tymczasem w Atenach wytworzyły się dwa wrogie stronnictwa, pokojowe i wojenne. Przedstawicielami pierwszego byli Eubulos, Focyon i Eschines. Ci widząc nędzę ludu, pustki w skarbie państwa i apatyą obywateli, dążyli do zawarcia pokoju za wszelką cenę, chcąc podczas, pokoju materialnie podnieść i wzmocnić państwo i zapewnić mu stanowisko poważne wśród całego szeregu państw greckich. Głową stronnictwa wojennego był Demostenes, który widząc, że Filip w swych podbojach coraz bardziej posuwa się ku południowi i zaczyna się mieszać do spraw naprzód północnej, a potem środkowej Grecyi, wzywa w ognistych mowach współobywateli do walki na śmierć i życie z Filipem, spodziewając się w razie zwycięstwa zapewnić Ateńczykom

¹⁾ Dem. ol. II. 25. i nast.

²⁾ C. I. A. II. 795.

³⁾ Beloch II. 509.

wpływ na sprawy greckie. W takim razie Ateńczykom przypadłoby w udziale wyrównanie nieporozumień między Grekami środkowej i północnej Grecji i połączenie ich pod własną hegemonią na obronę interesów greckich przeciw zewnętrznym nieprzyjaciołom. Przed wystąpieniem Demostenesa nie pomyślano o tem w Atenach: w chwili jego wystąpienia na arenę polityczną Filip już był dosyć potężnym, aby krzyżować wszelkie obce przedsięwzięcia, które mogły zniweczyć jego ambitne plany. W pierwszej chwili po rozpoczęciu wojny z Filipem nie zabezpieczono interesów państwa wskutek karygodnej lekko-myślności i niedbalstwa; potem z każdym rokiem wojna stawała się trudniejszą i uciążliwszą, a przeprowadzenie wzniosłej idei zjednoczenia Greków wobec opłakanego materialnego położenia Aten i zaniku poczucia obowiązków u obywateli stawało się niemożliwe.

Nadszedł jednak czas, kiedy przy dobrych chęciach mogli Ateńczycy powetować poniesione straty, podkopać potęgę Filipa i zapewnić sobie wpływ na sprawy greckie i to wtenczas, kiedy utraciwszy już wszystkie posiadłości na wybrzeżu trackiem z wyjątkiem Chersonesu nie wiele mogli się spodziewać korzyści z dłuższego prowadzenia wojny.

Mieszkańcy potężnego miasta Olintu na półwyspie chalcydyjskim, widząc wzrastającą potęgę Filipa, otoczeni ze wszystkich stron jego posiadłościami zaczęli się obawiać o swą wolność, a przeczuwając grożące im niebezpieczeństwo, zerwali przymierze z Filipem i z końcem r. 349, posłali posłów do Aten, ofiarując przymierze przeciw Filipowi i prosząc o pomoc w razie wojny.

Doniosłość przymierza z Olintyanami należycie ocenił Demostenes i w trzech znakomitych mowach, zwanych powszechnie olintyjskimi, wykazał współobywatelom konieczność niesienia pomocy, dowodząc nadto, że, jeżeli się chce osiągnąć pożądaný skutek z wyprawy, to pomoc musi być wystarczająca i składać się nie z najemników, lecz z wojska złożonego z obywateli.

Chcąc zaś zapewnić pieniądze na koszt wyprawy po wielu trudach uchyla¹⁾ dawniej na wniosek Enbulosa powziętą nierozsądną uchwałę, że wszystkie pieniądze, wpływające do skarbu publicznego, mają być jako *θεμιστά* rozdzielane między obywateli.

¹⁾ Zniesienie dawnego rozporządzenia uchwalono w zimie, 349/8 na wniosek Apollodorosa, lecz na podstawie *γραφῆ παρανόμων*, sąd zniósł nową uchwałę. Vid. Mowa przeciw Neerze 3—8.

W chwili, kiedy Filip korzystając z zerwania przymierza, rozpoczął wojnę z Olintyanami, stosunki dla Ateńczyków układały się korzystnie; bo chociaż Filip zagarnął szybko miasta związkowe Olintyan, które częścią przeszły na stronę Filipa, częścią przez niego zdobyte zostały¹⁾, to przecież wystąpił przeciw Filipowi król tracki, Kersobleptess²⁾ niezadowolony za zwierzchnictwa Filipa; a w Tessalii opozycya zaczęła podnosić głowę³⁾.

Przy pewnej zręczności politycznej i dostatecznej energii w działaniu, do jakiej tak gorąco nawoływał Demostenes, można było wleczas łatwo stworzyć koalicją wszystkich niezadowolonych przeciw Filipowi i zagrozić go w jego własnym kraju.

Niestety jakkolwiek Ateńczycy uchwalili pospieszyć z pomocą Olintyanom, pomoc ta była niedostateczną i niedołązną. Pierwsza wyprawa najemników pod dowództwem Charesa była za małą, druga pod Charidemosem liczniejsza przybyła za późno. Nie postarano się także o należyte wyzyskanie okoliczności, które mogły zapewnić znaczne korzyści a Filip wzniecił powstanie na Eubei, należącej dotychczas do Ateńczyków i tak zmusiwszy ich do rozerwania sił, osłabił i tak nieliczną pomoc niesioną Olintyanom. Jeden Demostenes sprzeciwiał się wyprawie na Eubeę.

W jesieni r. 348 upadł Olint, a wkrótce potem Ateńczycy utracili przez zdradę Plutarcha, którego przedtem jako tyrana Eretryi popierali, oddział wojska pozostawiony na Eubei dla jego pomocy. Filip tryumfował, Ateńczycy nie mając o czem prowadzić wojny, musieli uznać niezależność Eubei i wykupić swych obywateli z niewoli na Eubei kosztem 50 talentów⁴⁾.

Gdyby Filip był natychmiast uderzył na Cherzonez tracki byłby go może bez oporu wydarł Ateńczykom i byłby im zadał najstraszniejszą klęskę⁵⁾. Filip jednak tego nie uczynił, przeciwnie ofiarował im ponownie przez pośredników pokój który oni dotychczas odrzucali; a uczynił to w tym celu, aby mieć wolne ręce do przeprowadzenia innych zadań, jakie na niego czekały. Pierwszem zadaniem Filipa było załatwienie sporu tebańsko-focejskiego, przez co spodziewał się uzyskać silny wpływ na sprawy greckie.

¹⁾ Dem. XIX. 266. Philoch. fr. 132. Diod. XVI. 52 i nast.

²⁾ Schaefer: II., 179.

³⁾ Dem. Olint. I. 22. II. 11.

⁴⁾ Por. Beloch II. 503 i uw. 2.

⁵⁾ Diod. XVI. 54. Dem. XIX. 10 i nast. 302. i nast. Esch. II. 57 i nast. 164.

Stan ekonomiczny Aten i stanowisko Filipa.

Po upadku Oliuntu i oderwaniu się Eubei stan państwa ateńskiego przedstawia bardzo smutny obraz.

Oprócz Cherzonezu trackiego, i kilku słabych i niepewnych sprzymierzeńców Ateńczycy nie mieli żadnych posiadłości poza Attyką; skarb zaś państwa był tak pusty, jak słusznie zauważył Beloch¹⁾, że przez jakiś czas nawet zawieszono sądownictwo z braku funduszków na pokrycie kosztów. Ateńczycy liczyli jeszcze, że się im uda pobudzić innych Greków do ogólnej narodowej wojny przeciw Filipowi i wysłali w tym celu posłów do państw greckich; lecz gdy i ta nadzieja zawiodła, wszystkie stronnictwa zgodziły się na myśl zawarcia pokoju z Filipem, bo pokój leżał w interesie ogółu ludności ateńskiej, zubożałej i w przeważnej części zbyt gnuśnej i niechętnie ponoszącej trudy.

W miarę tego jak siły Ateńczyków, tracących swe posiadłości i sprzymierzeńców, słabły, wzrastała się potęga Filipa. Małe jego państewko wzrastało z każdym dniem przez nowe zdobycze, a wpływy jego sięgały daleko na północ, wschód i południe. Małeńki ten królik, walczący przy rozpoczęciu rządów o swój tron, nie miał po zajęciu Oliuntu na półwyspie bałkańskim potęgi równej sobie; a ten wzrost zawdzięczał swemu zmysłowi politycznemu i energii, z jaką przeprowadzał wszystkie dobrze obmyślane plany i swej despotycznej władzy, która mu pozwalała wszelkie pomysły przeprowadzać według własnej woli.

Ta ostatnia okoliczność szczególnie w wojnie z Ateńczykami wiecznie radzącymi, a nie działającymi zapewniała mu ogromną przewagę. Filip, znając zamysły swoich przeciwników jak najdokładniej z relacyj swych szpiegów, był dla nich nigdy nie zbadaną zagadką. Tę jego przewagę znał Demostenes, chociaż jej nie przypisywał należytego znaczenia²⁾. W takich warunkach miały strony wojujące przystąpić do zawarcia pokoju.

Z powyższego zestawienia wynika jasno, że stroną dyktującą warunki pokoju mógł być tylko Filip, Ateńczycy zaś musieli się zgodzić na wszystko, bo pokój był dla Aten koniecznością państwową.

Układy i zawarcie pokoju.

Zanim przystąpiono do układów, musiano usunąć wszelkie przeszkody, które uniemożliwiały układy. Przedewszystkiem trzeba

¹⁾ T. II, p. 507 i uw. 1.

²⁾ Ol I. 4 nast.

było znieść nierozsądną uchwałę, powziętą w pierwszej gorączce wojennej po zajęciu miasta Amphipolis przez Filipa, która pod karą śmierci zabraniała wspominać o układach z Filipem¹⁾. W tym celu, na wiadomość, że Filip chce z Ateńczykami zawrzeć pokój, postawił Filokrates w roku 347. wniosek: εἴπειτα Φιλίππου δέσπο κίρωνα καὶ πρόφραξ πύρπινυ περί εἰρήνης.²⁾ Wniosek ten poparty przez Demostenesa został przyjęty; a kiedy Aristodemus, który właśnie wtenczas powrócił z Macedonii, przedstawił życzenie Filipa zawarcia nie tylko pokoju, ale i przymierza, postawił Filokrates drugi, dalej idący wniosek, aby wysłać posłów do Filipa, którzyby się rozmówili z Filipem co do pokoju i wspólnych korzyści³⁾. Ten wniosek przyjęto.

Zanim atoli przystąpimy do samych układów, zastanowić się musimy nad pytaniem, jaką myślą przewodnią kierowały się stronnictwa ateńskie, które zgodnie popierały pokój i przymierze i miały swoich przedstawicieli w poselstwie.

Stronnictwo pokojowe, widząc niemożliwość dalszego prowadzenia wojny, dąży do zawarcia pokoju za wszelką cenę, aby zapewnić państwu spokojne posiadanie pozostałych resztek dawnych posiadłości zwłaszcza Chersonesu i zająć się organizacją wewnętrzną zrujnowanego państwa.

Dla tego stronnictwa przymierze jest obojętne, a może nawet nie pożądane, gdyby się z niem miały łączyć jakie ciężary. Dla Demostenesa natomiast pokój i przymierze nie jest celem ostatecznym, lecz tylko środkiem, który ma sprawę załatwienia sporów greckich wytrącić z rąk Filipa, a oddać w ręce Ateńczyków i powstrzymać Filipa od mieszania się w sprawy Greków. Filip ze swego stanowiska dążył do osiągnięcia tego właśnie, co Demostenes chciał zarezerwować Ateńczykom.

Z myśli przewodniej, jaką się kierowały stronnictwa, działając zresztą zgodnie w interesie zawarcia pokoju, wynika jasno, że cel ostateczny, jaki chciały osiągnąć przez zawarcie pokoju, jest różny, różnymi więc musiały być warunki, jakie przy pertraktacjach wytargować miano. Różnice zapatrywań okazały się bardzo prędko. W miesiącu lutym (Gamelion) r. 346 wyruszyło poselstwo z 10 mężów, do którego należał Demostenes i Eschines, z Aten do Macedonii. Jaką instrukcyę otrzymali posłowie co do układów, tego nie wiemy dokładnie.

¹⁾ Dem. Fil. I. 43. Schol. Isokr. Fil. 3. Por. Schafer II. str. 166.

²⁾ Eisch. III. 62 II. 13.

³⁾ Eisch. II. 17. III. 63.

Dwie wzmianki, jakie znajdujemy u Eschinesa¹⁾, brzmią odmiennie, co jak się zdaje, nie jest rzeczą przypadkową. W pierwszym cytowanym miejscu mówi on, że posłowie mają się z Filipem rozmówić co do pokoju i przymierza *περὶ εἰρήνης καὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων Ἀθηναίους καὶ Φιλίππου*, w drugim twierdzi, że posłowie mieli go upoważnić do wysłania do Aten upoważnionych posłów celem zawarcia pokoju *πρέσβεις αὐτοκράτορας ἀποστέλλειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης*.

Przypuszczenie Schäfera, że należy obie te wzmianki połączyć w jedną całość, wydaje mi się trafne. Trudno, w niektórych punktach niemożliwą jest rzeczą przedstawić dokładny przebieg układów między Ateńczykami a Filipem, gdyż jedynymi źródłami, z których my czerpać wiadomości możemy, są mowy obydwóch mówców, wypowiedziane podczas procesów o posłowanie i o wieniec; a w tych mowach każdy z mówców podnosi tylko to, co jest dla jego sprawy korzystnem. To jedno możemy na pewno twierdzić, że wszystkie partie polityczne chwilowo się ze sobą połączyły i miały przedstawicieli swoich w poselstwie.

Ta ostatnia okoliczność nie miała wyjść sprawie pokoju na dobre, gdyż już podczas drogi wybuchły nieporozumienia między posłami, a ich niezgoda uwydatniła się w obec Filipa, gdy zaczęto mówić o sprawie tebańsko-focejskiej. Demostenesowi zależało bardzo na tem, jak już wyżej wspomnieliśmy, aby przez zawarcie pokoju powstrzymać Filipa od dalszych podbojów na szkodę Aten i nie dopuścić do tego, aby się Filip wmieszał w sprawę środkowej Grecyi. Stronnictwo pokojowe odczuwając konieczność zawarcia pokoju nie myślało o daleko sięgających planach politycznych obejmujących całą Grecyę, lecz dążyło do zawarcia pokoju na podstawie status quo za wszelką cenę, byle tylko zapewnić Ateńczykom spokojne posiadanie tego, co jeszcze w ich rękach pozostało.

Przy układach podnieśli posłowie przedewszystkiem sprawę Cherzonezu, gdyż Filip właśnie przygotowywał wyprawę w tamte strony i w tym względzie otrzymali od Filipa zapewnienie, że przez czas układów pozostawi Cherzonez w spokoju²⁾. Było to jedyne przyrzeczenie, jakie Filip dał posłom; inne, o których wspomina Eschines w sprawozdaniu w Atenach³⁾, nie mają realnej podstawy. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że przy

¹⁾ II. 18 i III. 63.

²⁾ Esch. II. 82.

³⁾ Dem. XIX. 17—33 i 74.

omówieniu innych spraw okazał Filip gotowość do ustępstw dalszych, gdyby układy poszły po jego myśli, jak świadczy o tem treść jego listu, danego posłom do rady i ludu ateńskiego¹⁾, lecz nie zobowiązał się do niczego; obietnice jego były tylko warunkowe. Filipowi zależało bardzo na zawarciu z Ateńczykami nie tylko pokoju ale i przymierza, chciał bowiem w porozumieniu z nimi załatwić spór tebańsko-focejski. Załatwienie tego sporu zapewniało mu znaczne korzyści, bo utwierdzało jego wpływ na stosunki greckie; dokonać zaś tego mógł albo w porozumieniu z Ateńczykami, którzy mieli zwłaszcza na morzu jeszcze pewne znaczenie, albo z Tebanami, którzy mu przymierze ofiarowali. Podniesienie znaczenia Tebańczyków jako najbliższych sąsiadów nie było dla Filipa rzeczą pożądaną i przypuścić można że byłby ich dla Ateńczyków, poświęcił, gdyby oni zawierając przymierze chcieli z nim, a nie osobno sprawy greckie uporządkować. Od zawarcia więc przymierza czynił zależnemi dalsze ustępstwa na korzyść Ateńczyków.

Ostatecznie partraktacye pokojowe w Macedonii doprowadziły do tego, że Filip miał wysłać do Aten ze swej strony posłów zaopatrzonych w odpowiednie instrukcyje i pełnomocnictwa celem zawarcia pokoju, ewentualnie przymierza i z tem odprawił posłów ateńskich.

Przybywszy do Aten posłowie złożyli sprawozdanie ze swych czynności przed radą i ludem i oddali list Filipa. Ostatni na zgromadzeniu ludu przemawiał Demostenes i złożywszy sprawozdanie postawił poprzednio przez radę przyjęte wnioski, 1) aby heroldowi Filipa i jego posłom udzielić listu żelaznego, 2) aby prythanowie zaraz po przybyciu posłów Filipa zwołali dwa po sobie bezpośrednio następujące zgromadzenia ludu celem naradzenia się nad warunkami Filipa i powzięcia uchwał odnośnych, 4) aby posłom ateńskim przyznano zwyczajne odznaczenia. Te warunki zgromadzenie ludu przyjęło.

Tymczasem zbliżały się Dyonyzye t. z. wielkie, podczas których nie można było prowadzić rokowań pokojowych. Demostenes przeprowadził wniosek, żeby prythanowie zwołali na dzień 5. kwietnia (8 Elafebolion) zgromadzenie ludu, aby posłom można było jak najprędzej po przybyciu dać posłuchanie

¹⁾ Dem. XIX. 41.

i rozpocząć obrady. Ponieważ atoli posłowie dopiero na uroczystości Dyonyzyjskie przybyli, przeto Demostenes przeprowadził nową uchwałę, że zaraz po uroczystościach w dniach 15 i 16 kwietnia ¹⁾ (18 i 19 Elafebolion) mają być zwołane dwa zgromadzenia w sprawie pokoju i przymierza. W pierwszym dniu miały być według przyjętego zwyczaju ²⁾ stawiane wszelkie wnioski, w drugim dniu miano rozstrzygać co do postawionych dnia poprzedniego wniosków. Działalność Demostenesa zmierzała do tego, aby układy bez przewlekania do końca doprowadzić. Równocześnie także synedryum miast związkowych powzięło uchwałę, którą dnia 15 kwietnia na zgromadzeniu ludu odczytano, a która żądała, aby lud zaczekał na przybycie posłów wysłanych do państw greckich, a po ich przybyciu i po zdaniu sprawy, aby powziął uchwały co do pokoju z Filipem; uchwały zaś ludu mają być uchwałami związkowych. ³⁾

Porównując *δόγμα συνέδριον* z wnioskiem Demostenesa widzimy, że one stoją ze sobą w sprzeczności. Demostenes żąda, aby zaraz po uroczystościach Dyonyzyjskich zwołano dwa zgromadzenia celem naradzenia się nad pokojem i przymierzem, co leżało w dobrze zrozumianym interesie Aten; synedryum odkłada zgromadzenie na czas nieoznaczony i oświadcza się przeciw przymierzcu, jak wykazał Hartel ⁴⁾ przeciw Schäferowi, ⁵⁾

Z tej sprzeczności wysnuwa Eschines niesłuszny zarzut przeciw Demostenesowi, że on przeszkodził innym Grekom, aby się przyłączyli do pokoju z Filipem. Wprawdzie posłowie wysłani z Aten do państw greckich do owej chwili nie powrócili, jak zgodnie stwierdzają obydwaj mowcy, ⁶⁾ lecz te państwa nie potrzebowały brać udziału w rokowaniach pokojowych, pozostając z Filipem w stosunkach pokojowych. Ateny były w owym czasie zupełnie izolowane, jak wykazał Rohrmoser. ⁷⁾

Inny zarzut, jaki podniósł Eschines ⁸⁾ przeciw Demostenesowi, że ten postawił wniosek, aby drugiego dnia obrad

¹⁾ Hartel str. 446. Esch. II. 65—67.

²⁾ Thuk. I. 44.

³⁾ Esch. II. 60. por. III. 69.

⁴⁾ str. 405 nast.

⁵⁾ II. str. 222 nast.

⁶⁾ Esch. II. 58. Dem. XVIII. 23.

⁷⁾ str. 700.

⁸⁾ II. 65.

nie debatowano nad wnioskami, lecz aby głosowano nad wnioskami dnia poprzedniego postawionymi, upada wobec jego ¹⁾ własnego twierdzenia i uwagi Demostenesa. ²⁾

Skoro posłowie Filipa Antypater i Parmenion do Aten przybyli, przystęp do rady uzyskali i odpowiedź jego radzie przedstawili, postawił Filokrates wniosek na podstawie omówionych poprzednio w radzie punktów z uwzględnieniem żądań posłów Filipa na zawarcie pokoju i przymierza z Filipem na podstawie status quo posiadania ³⁾, które sobie obie strony gwarantują. Filokrates wyraźnie wyłączył z formuły pokojowej Foejczyków i mieszkańców miasta Halis stosownie do żądania posłów Filipa. Formułę pokojową według wniosku Filokratesa zrekonstruował częściowo Hartel. ⁴⁾

Kiedy się posłowie usunęli z rady, wywiązała się nad wnioskiem Filokratesa ożywiona debata na zgromadzeniu. Wniosku bronił Filokrates, inni mówcy go zwalczały. Z największym skutkiem mówił Demostenes. Bardzo trafnie przypuszcza Hartel ⁵⁾, że Demostenes poddał w swoim przemówieniu wniosek Filokratesa ścisłej krytyce, postawił ze swej strony poprawki, uzasadnił konieczność zaliczenia Foejczyków i Halijczyków w liczbę sprzymierzeńców ateńskich i wykazał, pod jakimi warunkami mógłby radzić zawarcie przymierza, Odpowiednio do tego musiał sformułować wniosek odrębny, który uważał za możliwy do przyjęcia przez Ateńczyków, lecz sprzeczny z wymaganiami Filipa. Ponieważ atoli zawarcie przymierza, po oświadczeniu posłów traciło według zapatrywań Demostenesa wszelką wartość, bo nie wstrzymywało Filipa od mieszania się w sprawy greckie, przeto oświadczył się przeciw zawarciu przymierza, a za uchwałą synedryum, które życzyło sobie pokoju zawartego na słusznych i korzystnych warunkach. W tym celu wezwał obywateli, aby jeszcze raz zaprosili posłów i rozpoczęli z nimi układy na podstawie *δύγμα ευνέδρων* ⁶⁾. Na podstawie wywodów Demostenesa porzucono myśl zawarcia przymierza z Filipem, odrzucono wniosek Filokratesa i wszyscy oświadczyli się zgodnie za pokojem;

¹⁾ III. 71.

²⁾ XIX. 15.

³⁾ Hartel str. 461 nast.

⁴⁾ str. 450.

⁵⁾ str. 451.

⁶⁾ Dem. XIX. 144.

w myśl δόγμα συνεδριων, jak świadczy Eschines ¹⁾ i Demostenes ²⁾. Po ukończeniu pierwszego zgromadzenia musiała rada wezwać ponownie posłów Filipa, aby im przedstawić żądanie ludu i usłyszeć od nich oświadczenie, przy czem posłowie musieli oświadczyć, że stanowczo muszą obstawać przy wniosku Filokratesa ³⁾, gdyż zgromadzenie dnia następnego zagaił Demostenes oznajmieniem, że z rozpraw dnia poprzedniego nie będzie, bo się posłowie nie zgadzają na pokój bez przymierza. Eschines ⁴⁾ mówiąc o tem nie słusznie twierdzi, jakoby Demostenes drugiego dnia znowu doradzał zawarcie przymierza, w słowach: οὐδὲν ὄφελος, ἔφη, τῶν χθές εἰρημένων εἶναι λόγῳ, εἰ ταῦθ' οἱ Φιλίππου μὴ συμπεισθῆσανται πρέσβεις, οὐδὲ γινώσκειν ἔφη τὴν εἰρήνην ἀποσύσης συμμαχίας, co w ustach zdającego sprawę Demostenesa musiało brzmieć: οὐδὲ γινώσκειν ἔφησαν.

Twierdzenie jego fałszywe opiera się na pomieszaniu słów Demostenesa własnych ze słowami, które on z odpowiedzi posłów przytoczył ⁵⁾. Również bezpodstawnym jest drugi zarzut, jaki czyni Eschines ⁶⁾ Demostenesowi, jakoby tenże drugiego dnia zgromadzenia pokazywał niejakiemu Amyntorowi wniosek równobrzmiący z wnioskiem Filokratesa i chciał go poddać pod głosowanie, bo taki wniosek nie miałby sensu. Jeżeli miał wniosek, to swój własny, który, jak wyżej wspomnieliśmy, po skrytykowaniu wniosku Filokratesa sam sformułował, a w którym była mowa także o przymierzu.

Po Demostenesie chciał mówić Filokrates, lecz mu nie pozwolono ⁷⁾. Przemawiali Eschines i Eubulos gorąco za wnioskiem Filokratesa ⁸⁾. Zachodzi pytanie, co ich skłoniło do popierania tego wniosku? Demostenes twierdzi niesłusznie, że dali się przekupić. O konieczności zawarcia pokoju byli wszyscy przekonani, jak sam Demostenes ⁹⁾ przyznaje; ponieważ zaś posłowie Filipa oświadczyli się stanowczo za wnioskiem Filokratesa, przeto nie pozostawało nic innego, jak na żądania posłów przystać i wniosek przyjąć albo zerwać układy i rozpocząć wojnę z Filipem. Ponieważ Ateńczycy wyczerpani pod każdym względem nawet myśleć nie mogli o dalszem prowadzeniu wojny, przeto nie zdrada,

¹⁾ II. 71.

²⁾ XIX. 13 nast.

³⁾ Schäfer II. 228 nast.

⁴⁾ III. 71 i nast.

⁵⁾ Hartel: str. 454.

⁶⁾ II. 67.

⁷⁾ Dem. XIX. 15.

⁸⁾ Dem. 15 i 291.

⁹⁾ XIX. 94.

ale obowiązkiem było każdego dobrego obywatela doradzać pokój za wszelką cenę i to uczynili Eschines i Eubulos.

Do przedstawienia Eubulosa, że Ateńczycy muszą się zdecydować albo zaraz wsiadać na okręty, płacić podatki, rzucić się teoretyków i osobiście wyruszać w pole, albo przyjmując wniosek Filokratesa, dołączyła się druga smutna wiadomość, że Focejczycy, którzy przyrzekli wydać Ateńczykom Termopyle, swoje przyrzeczenie cofnęli i wodza ateńskiego, Proxenosą, z niczem odprawili¹⁾.

Te dwie okoliczności skłoniły ostatecznie Ateńczyków, że przyjęli wniosek Filokratesa, z którego za staraniem Demostenesa wypuszczono słowa: *πλήν Φιοκρέων καὶ Ἀλέων*, na co się także posłowie Filipa zgodzili, skoro ich nie zaliczono wprost w poczet sprzymierzeńców ateńskich.

Pokój ten na warunkach przez Filokratesa ułożonych zawarty, jak z powyższego zestawienia wynika, był dziełem Filokratesa i partii pokojowej. Potwierdza to sam Eschines²⁾, to czytamy także u Demostenesa³⁾.

Na tem realna część układów definitywnie ukończoną została, rozchodziło się jeszcze o stronę formalną, o zaprzysiężenie obustronne zawarłego pokoju i przymierza, co Ateńczycy zaraz uczynili, i wybrali poselstwo dawne; które się miało udać do Macedonii i odebrać przysięgę od Filipa i jego sprzymierzeńców.

Z praktycznego punktu widzenia przedstawia się ten pokój jak następuje. Filip gwarantował Ateńczykom i ich sprzymierzeńcom spokojne posiadanie wszystkiego, co w chwili zawarcia pokoju pozostawało w ich rękach, otrzymując za to wzajemną gwarancję dla siebie i swych sprzymierzeńców, przez co Ateńczycy zatwierdzili wszystkie jego zdobycze.

Nadto zyskiwał Filip wolną rękę do mieszania się w sprawy greckie z zapewnieniem współdziałania Ateńczyków na mocy przymierza. Tak bez wątpienia rozumieli ten pokój posłowie Filipa, tak rozumiało stronnictwo pokojowe, które widząc, że się więcej osiągnąć nie da, przyjęło ten choć niekorzystny pokój bez zastrzeżenia.

Inaczej przedstawiała się sprawa Demostenesowi, który się spodziewał, że jeszcze coś od Filipa wytargować potrafi.

¹⁾ Dem. XIX. 73.

²⁾ l. 174. ll. 79 i 161.

³⁾ XIX. 150.

Na myśl podobną naprowadza nas ta okoliczność, że Demostenes postarał się o skreślenie nazwisk Focejczyków i Halijszczyków z formuły pokojowej, spodziewając się widocznie, iż mu się uda przed zaprzysiężeniem nakłonić Filipa, aby ich uznał za sprzymierzeńców ateńskich. Tak przynajmniej można wnosić z jego słów¹⁾, w których zarzuca Eschinesowi, że zgubił Focejczyków i Halijszczyków, polecając ich łasce Filipa podczas drugiego poselstwa do Macedonii, gdyż mu dał poznać, że mu ich Ateńczycy poświęcili. Jeżeli tak myślał Demostenes, to się mylił. Focejczycy nie mogli na tej drodze być ocaleni, bo 1) na to nie mógł się zgodzić Filip, 2) bo sami nie chcieli, odprowadzając z kwitkiem Proxenosą, który tam przybył na ich wezwanie z flotą i wojskiem ateńskim.

Lecz wróćmy do sprawy pokoju. Po przyjęciu wniosku Filokratesa i zaprzysiężeniu pokoju przez Ateńczyków miało nastąpić zaprzysiężenie pokoju i przymierza ze strony ateńskich sprzymierzeńców, którzy mieli wówczas przedstawicieli w syndryum, w ręce posłów Filipa, co się też stało na wniosek Filokratesa²⁾ dnia 21 kwietnia (24 Elafebolion) w strategion.

Po załatwieniu tych ostatnich formalności udali się posłowie Filipa z powrotem do Macedonii. Za nimi miało wyruszyć poselstwo ateńskie, aby wzajemnie odebrać od Filipa i jego sprzymierzeńców przysięgę. Na czele poselstwa stał prawdopodobnie Demostenes³⁾. Poselstwo to otrzymało od zgromadzenia ludu instrukcyą, która przepisywała mu dalsze postępowanie. Treść tej instrukcyi nie jest nam dokładnie znana, gdyż inaczej jest sformułowaną u Demostenesa⁴⁾, inaczej u Eschinesa⁵⁾; formułowali ją bowiem obydwaj w kilka lat później stosownie do potrzeby chwilowej i odpowiednio do swych zapatrywań politycznych. Dla meritum rzeczy instrukcyą daną posłom niema zbyt doniosłego znaczenia, skoro Ateńczycy i ich sprzymierzeńcy zaprzysięgli pokój i przymierze. Zestawiając dane, jakie znajdujemy u Eschinesa i Demostenesa w przytoczonych miejscach, przyjąć musimy, że instrukcyą zawierała pełnomocnictwo dane posłom do odebrania przysięgi od Filipa i jego sprzymierzeńców, do układów o wykupno jeńców wojennych, znajdujących się

1) XIX. 44.

2) Esch. III. 74. II. 85.

3) XIX. 173. Hartel str. 463 i nast.

4) XIX. 278 por. 158 i 161.

5) II. 98 i 101—104.

w rękach Filipa, polecała starać się o zaliczenie Kersobleptesa¹⁾, Focejczyków i Halijczyków w poczet sprzymierzeńców ateńskich, zabraniała posłom pojedynczo układać się z Filipem w sprawach dotyczących państwa, a kończyła się formułą : *πράττειν* *πρὸς τοὺς πρέσβεις* *καὶ ἄλλ', ὅ τι ἂν δύνωνται ἀγαθόν*²⁾).

Natomiast nie prawdopodobną wydaje mi się wzmianka Demostenesa³⁾, że posłowie mieli jeździć do sprzymierzeńców Filipa i odbierać od nich przysięgę, gdyż takie postępowanie równałoby się wkroczeniu Ateńczyków w prawa Filipa, który jedynie był uprawniony oznaczyć sposób, w jaki sprzymierzeńcy jego mają przysięgę złożyć⁴⁾. Zupełnie zaś nie uzasadnione jest twierdzenie Demostenesa, że posłowie w drodze do Macedonii mieli odbierać przysięgę od sprzymierzeńców Filipa, bo pierwszy musiał zaprzysiąc pokój Filip po ostatecznem załatwieniu jeszcze pozostałych wątpliwości, a potem mogli go zaprzysięgać jego sprzymierzeńcy. Za zgodą naturalnie Filipa mogli posłowie ateńscy dopiero podczas powrotu to uczynić; a na to właśnie nie zgodził się Filip⁵⁾.

Co do układów dalszych instrukcyja mogła tylko polecać dalsze ich prowadzenie, nie krępowała atoli posłów w tym stopniu, aby ich zmuszała zwracać się do Aten po nowe instrukcyje, gdyby układy brały niepomyślny obrót dla Ateńczyków. Przeciwnie przyjąć musimy, że instrukcyja pozostawiała posłom do pewnego stopnia swobodę działania⁶⁾.

Lud ateński życzył sobie jeszcze uzyskać coś więcej nad to, co już od posłów Filipa otrzymał, lecz zaprzysięgając tak skwapliwie pokój, dał wyraźnie poznać, że chce go mieć, choćby żadnego dalszego ustępstwa nie uzyskał. Polecając posłom prowadzić dalsze układy, a nie pozwalając ich zerwać w razie niepomyślnego ich obrotu, oddawał sprawę na łaskę Filipa, który znał doskonale swoją przewagę i o ustępstwach nie myślał.

Trzeźwo myślący polityk, znający obie strony zawierające pokój i znający dokładnie warunki, pod jakimi przystąpiono do układów, nie mógł się ludzi nadzieją ustępstw, któreby miały donieść polityczne znaczenie. Wszak Ateńczycy nie mieli czem

¹⁾ Hartel str. 465.

²⁾ Esch. II. 104.

³⁾ XIX. 278.

⁴⁾ Por. Rohrmoser str. 801.

⁵⁾ Dem. XIX. 36. por. Hartel str. 478.

⁶⁾ Esch. II. 104.

poprzez swych żądań, Filip zaś mógł w razie uporu posłów ateńskich zerwać dalsze układy i rozpocząć na nowo niebezpieczną dla Ateńczyków, zupełnie nieprzygotowanych, wojnę, mógł zagrozić żywotne ich interesy w najslabszem dla nich miejscu t. j. na Chersonzie. Kto więc poważnie pojmował sprawę pokoju, musiał sobie powiedzieć, że Ateńczycy wśród danych warunków nie więcej przez układy uzyskać nie mogą, straciliby atoli bardzo wiele, gdyby pokój zerwano.

Wracając do uchwały ludu, mocą której dano posłom instrukcyą, nadmienić musimy, że dodatkowo upoważniała ona radę do poczynienia dalszych zarządzeń naturalnie w myśl uchwały ludu celem wysłania posłów do Macodonii¹⁾. Na podstawie tego upoważnienia powzięła rada na wniosek Demostenesa dnia 29. kwietnia 346 r. (3 Munichion)²⁾ uchwałę, że posłowie mają się jak najprędzej udać w drogę, a dowódca floty Proxenos ma ich tam zawieść, gdzie się właśnie Filip znajduje³⁾. Że taką była treść uchwały, stwierdza odczytanie jej, natomiast słowa Demostenesa⁴⁾ ἤξιον ὑμᾶς ἐγὼ καὶ τοῖσις ἕλθην πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' Ἑλλησπόντου, καὶ μὴ προσέθαι μηδ' ἕσσαι καταστῆναι Φίλιππον ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεί τε χωρίων mogły być wypowiedziane tylko celem uzasadnienia wniosku wobec rady, a nie na zgromadzeniu ludu.

Z tego wynika, że słowa Demostenesa⁵⁾, ἐγὼ μὲν τοίνυν ἐγραψα βουλευέων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πανθάνωνται· οὗτοι δ' οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ ταῦτα ποιεῖν ἤθελῃσαν. nie zupełnie zgodne są z prawdą.

Dalszy wniosek z tego wypływa, że uchwała rady obejmowała tylko polecenie, aby posłowie natychmiast wyruszyli w drogę i aby ich Proxenos odwiósł na miejsce; nie nakazuje natomiast posłom, aby odszukali Filipa w Tracji i zaraz odebrali od niego przysięgę⁶⁾. Schäfer⁶⁾ występując w obronie Demostenesa i twierdząc: Suchten nun die athenischen Gesandten Philipp im Feldlager auf und nahmen ihm den Eid ab, so mussten die Absichten des Königs alsbald klar werden: entweder gab er die Plätze, welche er bereits genommen hatte, wieder heraus und liess die übrigen unangetastet; oder er weigerte sich diesem Ansinnen zu

1) Dem. XIX. 154.

2) Esch. II. 01.

3) Dem. XIX. 154.

4) XIX 150.

5) XVIIII. 25.

6) Esch. II. 98.

7) II. 246.

entsprechen, so konnten die Athener daraus auf Meldung ihrer Gesandten seine Unverlässigkeit und Habsucht erkennen und auf ihrer Hut sein, um näheres und wichtigeres, nämlich Phokis und Thermopylen sicher zu stellen, żeby sprawy inny obrót wzięły, zapomina o tem, że 1) Filip zobowiązał się tylko pozostawić w spokoju Chersones tracki; a więc do innych zdobyczy był uprawniony i tego mu nikt zabronić nie mógł; 2) nie myśli o tem, że położenie materialne Aten nie pozwalało na dalsze prowadzenie wojny; 3) bezpodstawnie utrzymuje, jak już wyżej wykazaliśmy, że Ateńczycy mogli obsadzić Termopyle, 4) Filip zajęty wojną byłby się nie wdawał w żadne układy z posłami, lecz byłby ich odesłał do Pelli i tam kazał na swój powrót zaczekać.

Po uchwale rady wyruszyli posłowie w drogę. W Oreos w północnej stronie Eubei spotkali Proxenosą, zatrzymali się tam kilka dni i obierając dalszą drogę przez Tessalię do Macedonii, przybyli po 23 dniach do Pelli, gdzie już czekały na powrót Filipa różne poselstwa. Kiedy Demostenes wezwał posłów, aby się udali do Filipa, ci oparli się temu i pozostając w Pelli czekali, aż Filip ukończywszy wojnę w Tracji do Pelli powróci.

Przebieg dalszych wypadków jest nam znany tylko z przedstawienia Eschinesa¹⁾. Przedstawienie to zwłaszcza, o ile dotyczy Demostenesa, jest niedokładne, miejscami mijające się z prawdą, często przekręcone.

Według Eschinesa odbyli posłowie zaraz po powrocie Filipa z Tracji wspólną naradę, podczas której odczytano instrukcją daną posłom i omawiano zlecenia. Podczas debaty zabrał głos Eschines, a zwracając uwagę na zamierzoną wyprawę Filipa do środkowej Grecji, dowodził, że posłowie powinni wpłynąć na Filipa, aby ukroił dumę Teban i kazał im odbudować zburzone przez nich miasta beockie. Wtedy Demostenes miał mu przerwać mowę i w gwałtowny sposób zakazać, o tem mówić przed Filipem mówiąc²⁾: ἀπαγορεύω μέντοι μή συνταράττειν ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλας τὰς πόλεις. Ostatecznie postanowiono, że każdy ma przed Filipem mówić według swego przekonania, przy czem Demostenes jako głowa poselstwa zastrzegł sobie, że ma pierwszy przemawiać³⁾.

Kiedy nadeszła pora posłuchania, herol wprowadził posłów przed Filipa, Demostenes pierwszy zabrał głos, zwrócił

¹⁾ II, 104. i nast.

²⁾ Esch. II, 106.

³⁾ Esch. II, 108.

uwagę Filipa na to, że zapatrywania posłów nie są zgodne, a następnie w długiej mowie wyliczył wszystkie swe wnioski, jakie przeprowadził w Atenach celem zawarcia pokoju i podnosząc swe zasługi w tym względzie zakończył mowę płaskimi pochlebstwami, nie wspomniawszy ani słowem o najważniejszych sprawach, zawartych w instrukcyi, t. j. o Foczejczykach, Halijczykach i Karsobleptesie.

Po Demostenesie przemawiał Eschines. Odpierwszy na wstępie insynnacye Demostenesa przeszedł do zleceń, jakie posłowie otrzymali od ludu ateńskiego, wstawiał się za Foczejczykami i polecał ich łasce Filipa, a mowę swą zakończył wezwaniem Filipa przeciw Tebanom, od których się nie może spodziewać wdzięczności za wyświadczone dobrodziejstwa.

Eschines chwali się po powrocie do Aten, że Filip z szczególniejszą przyjemnością słuchoł jego mowy i dał się do wszystkiego namówić, co dla Aten było pożytecznem¹⁾. Że się mowa Eschinesa podobała Filipowi, w to wątpić nie można, zważywszy, że Eschines spełnia najsmielsze życzenia Filipa, mianowicie przyznaje mu wolne przejście przez Termopyły, załatwienie sporu focejsko-tebańskiego, i co się z tem ściśle łączyło, przyjęcie do związku amfiktyonów.

Zastanówmy się w krótkości nad tem, co nam Eschines podaje.

Pewną jest rzeczą, że Demostenes przemawiał pierwszy, bo jako głowa poselstwa miał do tego prawo i miał w swych rękach cały materiał odnoszący się do układów.

Prawdopodobną jest rzeczą, że Demostenes zaznaczył w swej mowie różnicę zapatrywań posłów, bo wiedząc, co każdy z nich myśli i mówić zamierza, chciał uprzedzić Filipa, że z tem się liczyć powinien, co on powie, mniej zważać na odmiennie zdania innych posłów²⁾.

Eschines słusznie ze swego punktu widzenia czuje się dotkniętym uwagą Demostenesa, aby nie podburzał państw greckich przeciw sobie; gdyż sądził, że wystąpienie jego przeciw Tebanom wobec Filipa może być dla Aten pożyteczne, a zupełnie ich upokorzenie pożądane. Na tym punkcie zapatrywania obydwóch mówców stanowią jaskrawy kontrast. Pojęcia ich o wolności i niezawisłości państw greckich rozchodziły się zupełnie. Podczas

¹⁾ Dem. XIX. 20.

²⁾ Por. Hartel str. 479. Odmienne sądzi Schäfer II, 257.

gdy Eschines uważa interwencyą Filipa w sporze focejsko-tebańskim za zbawienną, Demostenes drży ze strachu o wolność Aten i całej Grecyi, gdyby ta interwencya przyszła do skutku. Demostenes marzy o pojednaniu Ateńczyków z Tebanami, widząc w tem zbawienie dla całej Grecyi; dla Eschinesa jest ta myśl niezrozumiałą, dlatego pracuje nad upokorzeniem Teban, jako głównych rywaliw ateńskich. Za przewodnikami szły ich stronnictwa, a różnice zapatrywań odbijają się w różnicy działania podczas dalszych układów.

Wzmianka Eschinesa, że Demostenes niegodnie pochlebiał Filipowi, a zamilczał o zleceniach danych posłom przez lud ateński, nie zasługuje na wiarę. Przeciwnie możemy prawie na pewne twierdzić, że Demostenes postawił za warunek zawarcia przymierza przyjęcie Foccejczyków, Halijczyków i Kersobleptesa w poczet sprzymierzeńców ateńskich. Na tę myśl naprowadzają słowa Demostenesa¹⁾ ἡ εὐνοία καὶ ἐξυμνοῦς τῆς, w których zdaje się mówić, że on w swej mowie powiedział o tej sprawie wszystko, inni mowcy powinni mu byli przytaknąć milczeniem, jeżeli chcieli sytuacją ratować.

Jaką była odpowiedź Filipa na wywody mowców ateńskich, to możemy poznać z ostatecznego wyniku rokowań, gdyż żaden z mowców treści jej nie podał. Formuła pokojowa, zawierająca warunki, na które się zgodzono, pozostała niezmieniona²⁾. Jako ateńskich sprzymierzeńców przyjęto tylko tych, którzy w chwili zawarcia pokoju mieli swych przedstawicieli w synedryum; Foccejczyków, Halijczyków i Kersobleptesa wyraźnie wyłączone z liczby sprzymierzeńców ateńskich, a nadto mieszkańców miasta Kardyi należącego do Cherzonezu, a zajętego najpierw przez Kersobleptesa, a po jego upadku przez Filipa, odłączono od reszty mieszkańców Cherzonezu i uznano za sprzymierzeńców Filipa³⁾. Krótko mówiąc większość posłów ateńskich zgodziła się na wszystkie warunki, jakie Filip w przeciwieństwie do żądań posłów ateńskich postawił, i Filip zaprzysiął tak sformułowany pokój w Pelli⁴⁾. Jedyne ustępstwem, jakie posłowie na Filipie wymogli, było przyrzeczenie, że wszystkich jeńców, jacy się

¹⁾ XIX. 44.

²⁾ Esch. II. 160.

³⁾ Dem. V. 25. VIII. 66. XIX. 143.

⁴⁾ Dem. XIX. 173. Esch. II. 160.

w Macedonii znajdowali, z własnych funduszów wykupi i po dwóch miesiącach do Aten odeszle.

Z tego widzimy, że wszystkie nadzieje Ateńczyków, które ich skłoniły do zawarcia pokoju na podstawie wniosku Filokratesa, spełżyły na niczem, co można było łatwo przewidzieć.

Aby zaś Ateńczycy, którym widocznie Filip nie bardzo dowierzał, nie mogli się za prędko o tem dowiedzieć, prosił posłów, aby się zatrzymali w Macedonii aż do chwili, kiedy sam wyruszy do środkowej Grecyi, podając za przyczynę, że potrzebuje ich pomocy przy załatwieniu sporu między miastami tessalskimi, Halos i Parsalos. Zresztą sprzymierzeńcy jego mieli zebrać się w Fere w Tessalii i tam podczas jego pobytu zaprzysiądz pokój¹⁾. Przyjąć należy, że prośba jego była niejako przymusem, i gdyby się byli posłowie nie chcieli do niej zastosować, byłby ich przemocą zatrzymał, jak to uczynił z Demostenesem, który sam chciał do Aten odpłynąć²⁾; zależało mu bowiem bardzo na tem, aby Ateńczycy zawiedzeni nie zechcieli mu stawiać jakich przeszkód w przeprowadzeniu planów, czego się mógł spodziewać, znając zapatrywania Ateńczyków. Wprawdzie przeszkody w danej chwili nie były dla Filipa groźne, lecz także nie mogły być pożądane.

Filip zatrzymując posłów u siebie, usunął z swej drogi ostatnią przeszkodę w swobodnem przeprowadzeniu swych planów, do czego bez zwłoki przystąpił, wyruszając na czele silnej armii do środkowej Grecyi.

Kiedy posłowie ateńscy, którzy razem z Filipem wracali, odebrali w Fere przysięgę od jego sprzymierzeńców, otrzymali od niego list do rady i ludu ateńskiego, pełen pięknych słów i puścili się w dalszą drogę.

Sprawozdaniem posłów ateńskich przed radą i zgromadzeniem w Atenach zajmować się nie będziemy szczegółowo, bo ono dla sprawy pokoju nie ma znaczenia. Naturalną jest rzeczą, że inaczej ono wypadło z punktu widzenia Demostenesa, inaczej na podstawie zapatrywań Eschinesa. Demostenes zawiedziony w swych rachubach oburza się, że się zgodzono na tak haniebną i niegodny pokój; Eschines cieszy się, że przez zawarcie pokoju ocalił państwo od dalszych ofiar i strat. Uczucia ich idą w parze z ich zapatrywaniami i dążnościami politycznymi.

¹⁾ Dem. XVIII. 32.

²⁾ Dem. XIX. 51 i 323.

ZAKOŃCZENIE

Odpowiadając ostatecznie na pytanie zawarte w temacie zaznaczyć musimy:

- 1) Nad zawarciem pokoju pracowali gorliwie tak Demostenes jak i Eschines, chociaż kierowali się różnemi myślami.
- 2) Że pokój był niepomysłny dla Aten, temu nie winien ani Demostenes ani Eschines. Pokój taki, jaki zawarto, był wynikiem długiej, nieszczęśliwie prowadzonej wojny i stąd wynikającego bezradnego położenia, w jakie Ateny popadły częścią z własnej winy, częścią w skutek obojętności dla spraw greckich u innych państw greckich, które się może z upadku Aten cieszyły.
- 3) Pokój ten jest z jednej strony jak słusznie zaznacza Demostenes, ἀδοξος¹⁾, αἰσχρὰ καὶ ἀναήτα τῆς πόλεως²⁾, lecz także jako jedyne wyjście z nieszczęsnego położenia πολλὴ καλλίω τοῦ πολέμου, zaś taki go prawnie uważa Eschines³⁾. Zupełnie bowiem wyczerpani Ateńczycy musieli zawrzeć pokój z Filipem i to taki, jaki im podyktował Filip i w tem należy szukać przyczyny, dlaczego ten pokój dla nich nie wypadł korzystniej.
- 4) Przez zawarcie pokoju uratowali Ateńczycy to, co jeszcze można było uratować, to jest, Cherezonz, któryby byli musieli utracić, gdyby byli dłużej prowadzili wojnę.
- 5) Na bieg wypadków w Tracji i środkowej Grecyi nie mogli Ateńczycy wywierać wpływu chyba w porozumieniu z Filipem i obok niego, do czego mieli podstawę w przymierzu. Twierdzenie Demostenesa⁴⁾, że położenie Aten po zawarciu pokoju jest o wiele niebezpieczniejsze niż przed jego zawarciem, jest o tyle uzasadnione, że Filipowi nie można było zbyt dozwierzać, jak tego doświadczyli Olintyanie.
- 6) Daleko sięgająca polityka Demostenesa, dążąca do zapewnienia Atenom dawnej wielkości i świetności, okazała się niewykonalną z braku odpowiednich środków. Stronnictwo pokojowe, wychodząc z założenia „uratować, co się jeszcze da uratować“ odniosło zwycięstwo.

W Drohobyczu 1902 r.

¹⁾ XIX. 94 i 97.

²⁾ XIX. 150.

³⁾ II. 79.

⁴⁾ XIX. 149.

CZEŚĆ URZĘDOWA.

I. Skład grona nauczycielskiego

przy końcu roku szkolnego 1902.

A) Dla nauki przedmiotów obowiązkowych:

L. porz.	Imię i nazwisko nauczyciela	Stopień służbowy	Których przedmiotów uczył i w której klasie	Tygodniowo godzin
1	Majchrowicz Franciszek	dyrektor, doktor filozofii, członek komisji literackiej Akad. Umiej. w Krakowie, zast. przewodniczącego c. k. Rady szk. okręg. członek Rady powiat. i Rady miejskiej.	j. łacińskiego w kl. VII.	5
2	Arendt Adolf	prof. w VIII randze, kustosz gabinetu rysunkowego.	rysunków w kl. Ia, Ib, Ic, IIa, IIb, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI, VII, VIII	26
3	Biela Jan	prof., gosp. kl. V., członek komisji etnograficznej Akademii Umiej. w Krakowie.	j. łac. w klasie V. j. greckiego IIIb, V. j. pols. IIa.	19
4	Ks. Cetnarski Szymon	prof. w VIII. randze, katecheta obrz. rz. kat., członek Rady miejsk.	rel. rz. kat. I.—VIII.	16
5	Chmiótek Jan	profesor, gosp. kl. Ia, zawiadowca biblioteki polskiej dla młodzieży.	j. łac. Ia., j. pols. Ia, VI, VII, VIII.	20
6	Eliasz Kazimierz	prof., gosp. kl. VIII., kustosz gabinetu fizykalnego, członek Rady miej.	mat. V, VI, VII, VIII. fiz. IVa, VII, VIII. prop. fil. VII, VIII.	25

L. porz.	Imię i nazwisko nauczyciela	Stopień służbowy	Których przedmio- tów uczył i w któ- rej klasie	Tygodniowo godzin
7	Gątkiewicz Feliks	profesor, zawiad- dawca zbioru map.	hist. i geogr. w kl. Ic, II. a, III. a, V, VI, VII, VIII.	23
8	Ks. Kmit Polieukt	profesor, tyt. Rad- ca bisk. Konsyst. gr. k. w Przemysłu	w I. pół. rel. gr. k. I—VIII. w II. półr. rel. gr. k. I—VIII., j. ruski Ia, Ib	16 18
9	Łucyk Anatol	profesor, gosp. kl. IVb.	j. łac. IV. b, j. grecki IV. b, VIII., j. niem. IVb	19
10	Niemiec Wojciech	profesor	w I. pół. j. łac. III. a, j. grec. III. a i VII, j. nie- miec. III b, w II. pół. j. łac. III. a, III. b, j. grec. III. a, VII.	19 21
11	Nowak Witold	nauczyciel, zawiad. biblioteki niem. dla młodzieży.	j. niem. IV. a, V, VI, VII, VIII.	20
12	Pado Antoni	profesor w VIII. randze, gospodarz kl. VI.	j. łac. w kl. VI., VIII., j. gr. VI.	16
13	Paślawski Włodzimierz	profesor, zawiad. biblioteki ruskiej dla młodzieży.	j. niem. I. c., j. ruskiego II—VIII.	19
14	Siczyński Walery	nauczyciel, kustosz gabinetu przyrod.	mat. III. a, fiz. IV. b. hist. nat. I. a, I. b, Ic. II. a. II. b. III a. III b. V. VI.	24
15	Zubczewski Antoni	prof., gosp. kl. IVa, zawiad. biblioteki nauczycielskiej	j. łac. I. b, IV. a, j. grec. IV a., j. pol. I b.	21

L. porz.	Imię i nazwisko nauczyciela	Stopień służbowy	Których przedmio- tów uczyli w któ- rej klasie	Tygodniowo godzin
16	Dropiowski Tadeusz	zast. nauczyciela.	w II. pół. j. pol. IV a. IV. b. V., j. niem. II a. II. b.	19
17	Ergetowski Franciszek	zast. nauczyciela, gosp. kl. I. b.	hist. geogr. I. a, I. b. I. b, III. b, IV. a, IV. b.	21
18	Kantorek Stefan	zast. nauczyciela, gospodarz. I. c.	j. łac. I. c, j. pol. I. c, II. b, III. b.	17
19	Kozłowski Ludwik	egz. zast. naucz., gospodarz kl. II. a.	j. łac. II. a, II. b. ję- zyk niem. III. a,	20
20	Ruxer Stanisław	egz. zast. naucz.	mat. I. a, I. b, I. c. II. a, II. b. III. b. IV. a, IV. b.	24
21	Starzecki Bronisław	zast. nauczyciela.	w II. pół z powodu choroby na urlopie.	—
22	Zbijewski Stanisław	zast. nauczyciela.	w II. półr j. niem. I. a. I. b, III. b, j. pol. III. a.	19

B) Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1	Ergetowski Franciszek	j. w.	gimnast. w 4 oddziałach, historii kraju rodzin. w kl. III. b, IV. a. IV. b.	9
2	Gątkiewicz Feliks	j. w.	hist. kraju rodzinnego III. a, VII.	3
3	Łucyk Anatol	j. w.	śpiewu w dwóch oddz.	4
4	Paślawski Włodzimierz	j. w.	prowadził kurs przygo- towawczy języka rus- kiego.	2
5	Zubczewski Antoni	j. w.	kaligrafii w dwóch od- działach	2

II. Zmiany w składzie grona nauczycieli w ciągu roku szkolnego 1902.

1. C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 19. lipca 1901. l. 15057, przeniosła zastępcę nauczyciela tutejszego gimnazjum, *Józefa Hassnego*, w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie.

2. JE. Pan Minister Wyznań i Oświecenia reskr. z dnia 25. czerwca 1901 l. 15225, nadał nauczycielowi tutejszego zakładu, *Janowi Boberskiemu*, posadę nauczycielską w c. k. gimnazjum I. we Lwowie (Reskr. prezyd. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 20. lipca 1901. l. 428)

3. JE. Pan Minister Wyznań i Oświecenia reskr. z dnia 25. czerwca 1901. l. 15225 zamianował zastępcę nauczyciela w c. k. szkole realnej w Krakowie, *Witolda Nowaka*, rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie (Reskr. Prez. c. k. Rady szk. kr. z dnia 20. lipca 1901. l. 428).

4. JE. Pan Minister Wyznań i Oświecenia reskr. z dnia 25. czerwca 1901. l. 15595 przyznał VIII. rangę służbową profesorowi tutejszego zakładu, *Adolfowi Arendtowi*. (Reskr. c. k. Rady szkol. kr. z dnia 13. sierpnia 1901. l. 17744).

5. C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 28. sierpnia 1901. l. 20031. zamianowała kandydata stanu nauczycielskiego, *Stefana Kantorka*, zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.

6. C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 28. stycznia 1902. l. 1838. przeniosła zastępcę nauczyciela w tutejszym zakładzie, *Michała Bojurskiego*, w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum w Samborze.

7. C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 9. stycznia 1902. l. 1838. zamianowała kandydata stanu nauczycielskiego, *Tadeusza Dropiowskiego*, zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.

8. C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 1. kwietnia 1902. l. 349 pr. przeniosła zastępcę nauczyciela w c. k. gimnazjum w Rzeszowie, *Stanisława Zbijewskiego*, do tutejszego zakładu.

9. Najprzewielebniejszy Ordynaryat Biskupi obrządku rzym. kat. w Przemyślu ustanowił komisarzem Biskupim dla nadzorowania nauki religii w tutejszym zakładzie tutejszego proboszcza rzym. kat., ks. *Michała Serwackiego*.

III. Plan nauki.

Nauki poszczególnych przedmiotów udzielano według planów i instrukcyi c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty i c. k. Rady szkolnej krajowej; nauka rysunków odręcznych była w kl. I—VIII. dla wszystkich uczniów obowiązkową.

Sprawozdanie niniejsze zawiera tylko wykazy lektury z języków klasycznych, ludzień utworów polskich i niemieckich, nie objętych Wypisami a czytanych w całości.

Lektura z języka łacińskiego

KLASA IIIa. Corn. Nep. Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Conon, Epaminondas, Pelopidas.

Prywatnie: Iphicrates, Phocion, Hannibal. Lekturę zdawali uczniowie: Eidelsheim Salomon, Kelhoffer Izidor, Książczyński Jerzy.

KLASA IIIb. Corn. Nep.: Miltiades, Themistocles, Aristides, Cimon, Conon, Epaminondas.

KLASA IVa. Caes. de bello Gallico ks. I (1—29), VI. VII. Ovid. Cztery wieki, Zgromadzenie bogów, Pożegnanie Rzymu.

Prywatnie: Caes. de bello Gallico IV. następujący uczniowie: Goldschmied Markus, Gawlik Ant., Fränkel Feivel, Piotrowski St.

KLASA IV b. jak w IV a.

Prywatnie: III. ks: Cioślowski Józef, Onyszkiewicz Julian, Sussman Maurycy, Wachtel Wilhelm, Witz Zygmunt, — II. ks.: Onyszkiewicz Julian, Sussman Maurycy, Wachtel Wilhelm; V. ks: Onyszkiewicz Julian.

KLASA V. Livius I. ks. I i XXI. Ovid. Metam. Potop, Deucalion i Pyrrha, Niobe, Daedalus i Icarus, Philemon i Baucis, Tristia, Żywot własny, Fasti, Arion, Quinquatrus Minerva.

Prywatnie: Livius ks. II.: Aszkanasy Izrael, Bryda, Władysław, Chajes Saul, Chajes Teofil, Dąbrowski Tadeusz, Drozdowski Bronisław, Fritz Józef, Hopfinger Ignacy, Kondrat Miron, Kornbaum Samuel, Kossak Alexy, Kreisberg Wiktor, Kuczera Mieczysław, Langrock Tobiasz, Majewski Edward, Ruhdörfer Jakób, Ruhdörfer Mechel, Schutzmänn Ignacy, Seif Izak.

KLASA VI. Sall. bellum Jugurth., prywat.; bellum Catilinae, Cic. in Cat. I i IV. Verg. Aen. I., IV.

Prywatnie: Cic. in Cat. II. Ecl. I. i V, laudes vitae rusticae, laudes Italiae. Verg. Aen II.: Bachstütz Izak, Ettinger Samuel, Mansberg Leib, Pałamar Grzegorz, Sternbach Chaim, Sternbach Munisch.

KLASA VII. Cicero de imperio Cu. Pompei, in Verrem IV., Cato Maior, Vergilii Aeneidos II, VI.

Prywatnie: Cicero de officiis I. II, III i Verg. Aeneid. XII. zdawali uczniowie: Becher Samuel, Biela Adam, Händel Józef, Josefsberg Nathan, Kahane Litman, Lindenbaum Leon, Rosenfeld Max, Tchórzelski Julian, Wagmann Salomon.

KLASA VIII. Taciti Ann. ks. I c. 1—49. II. 41—43, 53—55., 69—93. III. 1—7. IV. 1—9, 37—43, 57—59.

Prywatnie: Tac. de vita Agricolae uczniowie: Czarnik Stanisław, Goldhammer Jakób, Kreisberg Elias, Petrykiewicz Wiktor, Żebrowski Wład. Hor. Od. ks. I. 1, 3, 14, 34, 35, II. 3, 10, 13, III. 1, 2, 3, 4, 5, 23, 30. IV. 2, 3, 9, Ep. 2. Sat. I. 1. II. 6. Epist. 1, 2.

Lektura z języka greckiego.

KLASA V. Xenophontis Anabasis. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, Cyr. I—VI, Hom. Iliada I i III.

Prywatnie: Bryda, Chajes Saul, Dąbrowski, Fritz, Kondrat, Kornbaum Kossak, Ruhdörfer Jakób, Ruhdörfer Mechel, Schutzmann, Seif.

KLASA VI. Hom. Ilias. III, VI, XVI, XXIII.

Prywatnie: ks. XVII. i XXI. uczni.: Sternbach Chaim, Bachstutz Izak Chajes Arnold, Ettinger Samuel, Mansberg Leib, Sternbach Munisch, Romański Józef.

Herodot, ks. VIII., z Ksenof. Pamiętn. „Obrona Sokratesa“ i „Herkules na rozstajnej drodze“.

KLASA VII. Demosthenes: Philip. I. Olynth. I, II., Homera Odys. I. v. 1—88, V, VI, X, XI.

Prywatnie: Philip. II i III, Ol. III. zdawali: Händel Józef i Wagmann Samuel. Hom. Odys. ks. I, II, III, IV, VII, VIII zdawali: Händel Józef, Wagmann Samuel, Kahane Littman, Od I, II, III, VII., Tchórzelski Julian, Biela Adam, Lindenbaum Melech.

KLASA VIII. Plato: Apologia, Criton; Sofoklesa Antygona, Homera Odys. XIII, XIV.

Prywatnie: *Plato Eutyphro*: Bardach, Goldschlag, Goldhammer Jakób Kreisberg Elias; *Gorgias*: Bardach Mojżesz, Czarnik Stanisław.

Lektura polska.

KLASA V. Szkolne czasy, Jan Dęboróg, Stare wrota, Zgon Aecna Bartek zwycięzca, Janko Muzykant, Wallenrod, Trylogia Sienkiewicza, Pamiętniki Kwestarza, Zemsta.

KLASA VI. Czytano i zdawano sprawę z dzieł i wyjątków pisarzy według Wypisów Tarnowskiego i Wójcika, cz. I. do okresu VI. Prywatnie czytano i zdawano sprawę z dzieł na tę klasę przeznaczonych: Kochanowski; Treny, Zgoda, Szachy, Muza; Sienkiewicz: Trylogia — Górnicki: Dzieje w koronie polskiej, Dworzanin — Pasek: Pamiętniki, Kitowicz: Pamiętniki, Skarga: Kazania sejmowe.

KLASA VII Oprócz Wypisów Cz. I i II do Słowackiego włącznie czytano w szkole w całości: Niemcewicza: Powrót pośła; Mickiewicza: Dziady i Konrada Wallenroda; Malczewskiego: Maryę; Goszczyńskiego: Zamek kaniowski, Fredry: Śluby panieńskie.

Prywatnie czytano i zdawano sprawę z dzieł: Rzewuski: Pamiętniki Soplię; Koźmian: Pamiętniki; Korzeniowski: Kollokacya; Krechowiecki: Słumione iskry; Niemcewicz: Jan z Tęczyna, Lejbe i Sióra; Sienkiewicz: Rodzina Połanieckich, Quo vadis; Kraszewski: Chata za wsią; Czajkowski: Wernyhora; Rodziewiczówna: Dewajtis, Fredro: Nikt mnie nie zna, Pan Geldhab, Damy i Huzary; Byron: Więzień Czyllonu.

KLASA VIII. Oprócz Wypisów Cz. II. w całości w szkole: Słowacki: Lilla Weneda; Krasiński: Irydion, Przedświt, Korzeniowski: Mnich.

Lektura prywatna: Słowacki; Książę Niezłomny; Krechowiecki: Szary wilk; Rodziewiczówna: Klejnot; Sieroszewski, Risztau; Szajnocha: Mściciel, Dwie wojny; Prus: Lalka; Emaneypantki; Sienkiewicz: Quo vadis, Krzyżacy; Kraszewski, Stara baśń, Chata za wsią, Sfinx, Powrót do gniazda, Ujejski: Skargi Jeremiego; Korzeniowski: Karpaccy górale, Spekulant; Rydel, Zaczarowane koło; Żeromski: Ludzie bezdomni; Wyspiański Wesele.

Lektura z języka niemieckiego.

KLASA V. Voss: Luise, Nibelungenlied.

„ VI. Lessing: Minna v. Barnhelm; Goethe, Hermann und Dorothea.

„ VII. Goethe, Goetz v. Berlichingen; Shakespeare, Julius Caesar.

„ VIII. Schiller, Wallenstein I. II. III. Goethe, Iphigenie.

Lektura z języka ruskiego.

KLASA V. Скит Манявский А. Могильницкого; Лис Микита I. Франка; Енеїда, I. Котляревского: Месть Верховишця, Страстний четвер; М. Устияновича: Марта Борецка, Захар Беркут, I. Франка; Кармелюк, Інститутка Марка Вовчка.

KLASA VI. П. Печуя: Сьвітогляд Українського народа; І. Франка: Коляди; Е. Гребінки: Чайковский (повість). І. Котляревського: Паталка Полтавка, Москаль чарівник; Г. Квітки-Основ'яненка: Салдацький патрет, Сердешна Оксана, Щира любов, Шельменко наймит; М. Костомарова; Кудеяр (повість). —

KLASA VII. А. Колесні: Шевченко і Міцкевич; Кониського: Життя Т. Шевченка; П. Куліша: Досвідки, Орися; Печуя Левницького: Над чорним морем, Хмари; В. Чайченка: На розшук, Соняшний промінь, О. Огоповекого: Гальника Острожека. —

KLASA VIII. В. Барвіньського: Скошений цвіт; О. Огоповекого: Слово о полку Ігоря; П. Гупалевича: Підгір'яне, Сельскі пленніотенти; І. Франка: Учитель, Сон князя Сьвятослава, А. Чайковського: В чужім гнізді; В. Ільницького: З ріжних країв і народів; В. Грінченка: Ясні зорі, Димерівна, Серед бурі (драма); К. Устияновича: Ярополк І. (драма). —

Nauka rysunków odręcznych.

(dla klas od I—VIII obowiązkowo).

KLASA I. Rysowano ornament geometryczny, koło, elipsę, linię falową, ślimakową, rozety, stylizowane kwiaty i liście oraz formy naczyń w profilach.

KLASA II. Rysunek perspektywiczny figur płaskich, kostki graniastostłupa, walca, ostrostłupa, stożka i kuli. Również rysowano motywa ornamentacyjne zastosowane do nauk przyrodniczych.

KLASA III. Rysunek perspektywiczny modeli skomplikowanych z uwzględnieniem form okrągłych. Nakładano farbami ornamenty greckie. Nauka o cieniach.

KLASA IV. Rysowano z natury naczynia greckie i nowożytne oraz formy architektoniczne i płaskorzeźby jako ciąg dalszy rysunku perspektywicznego i nauki o cieniach. W zastosowaniu do lektury „Cezara“ rysowano starożytności rzymskie.

KLASA V. Rysunki anatomii głowy ludzkiej, medaliony motywa architektoniczne w stylu greckim, zbroję greckiego żołnierza i rozkład domu rzymskiego. Nauka o stylach.

KLASA VI. Rysunek z modeli głów ludzkich i zwierzęcych. Plan i widok domu greckiego i świątyń greckich. Nauka o stylach.

KLASA VII. Ciąg dalszy rysunku głów ludzkich z modeli i wzorów oraz zabytków klasycznych. Z natury rysowano formy roślinne i zwierzęce.

KLASA VIII. Powtórzenie całego materiału na podstawie odpowiednich wzorów. Teatr grecki.

Nauka przedmiotów nadobowiązkowych.

Historya kraju rodzinnego. Nauki tej udzielano według instrukcyi przez c. k. Radę szk. kraj. poleconej w kl. III. i IV. po jednej godzinie tygodniowo, w kl. VII. w I. półroczu w jednej godzinie, w 2. półroczu w 2 godzinach, wreszcie w kl. VIII w I. półroczu w jednej godzinie tygodniowo. —

Remuneracya roczna po 100 koron za jedną godzinę nauki w tygodniu.

Kaligrafii udzielano uczniom kl. I. i II. w 2 oddziałach po jednej godzinie tygodniowo. Ćwiczono w piśmie polskim, ruskim i niemieckim podług wzorów przez nauczyciela na tablicy wypisanych, tudzież podług wzorów Nowickiego i Piórkiewicza. — Remuneracya roczna wynosi 200 k.

Śpiew. Tej nauki udzielano w 2 oddziałach po 2 godziny tygodniowo. W oddziale pierwszym, przeznaczonym dla początkujących, uczono teoryi śpiewu, w 2. ćwiczono w śpiewie choralnym. Uczniowie oddziału II. śpiewali na głosy podczas nabożeństw w kościele i cerkwi, nadto wykonali kilka pieśni świeckich na wieczorku urządzonym na cześć Adama Mickiewicza i Szewczenka. — Remuneracya roczna 320 k.

Ks. Polieukt Kmit uczył *śpiewu cerkiewno-ludowego* każdej niedzieli i święta uczniów obrz. gr. kat. niższego gimnazjum po półgodziny. Śpiewano miano wicie: Пезмішні части вечірні, утрепі, літургіі, тропарі воскресні, восьми гласів; самогласні гласа 1 i 6, болгарскі гласа 5; молене ювелейное; панахиду; кояди і пісні набожні.

G e o m e t r y a w y k r e ś l n a.

I. Oddział według podręcznika Łazarskiego, wzięto: rysunek punktu, prostej płaszczyzny i wzajemny ich stosunek do siebie, cienie prostych, obroty punktu około prostych, kłady płaszczyzn rzeczywiste wielkości odcinków. — Rzuty i przekroje wielościanów

II. Oddział według podr. Łazarskiego wzięto: rzuty brył umiarowych, powierzchnie krzywe, cienie brył, przenikanie się brył i powierzchnie obrotowe.

Gimnastyka, gry i zabawy.

Uczniowie uczęszczający na gimnastykę podzieleni zostali według siły na 4 oddziały. Ćwiczenia odbywały się w 6 godzinach tygodniowo.

I. Oddział: a) Ćwiczenia rządowe. Postawa zasadna, pochód w rzędzie i szeregu, korowód. b) Ćwiczenia wolne: w postawie zasadnej ruchy ramion i nóg. Bieg do 3 min. c) Ćwiczenia na przyrządach: Skok w dal do 2 m, w zwyż z rozbiegu do 90 cm. Drabina pozioma, zwieszenie proste z ruchami nóg. Poręczki: wsiady boczne i poprzeczne, w podporze ruchy nóg. Drążek: Zwieszenie i pochody w zwieszeniu, wyskok do podporu. d) Gry: Czarny rycerz, lis, rabuś, ślepy strzelec, Maciuś, król, odrzućcanka, piłka, gonitwa.

II. Oddział: a) Ćwiczenia rządowe: Zachodzenie rzędu, zbiórka i rozsypka Pochody. b) Ćwiczenia wolne w postawie zasadnej i wykroczonej, ruchy ramion i nóg. Chód z podnoszeniem nóg. Bieg do 4 min. c) Ćwiczenia na przyrządach: Skok w dal do 2.50 m. w zwyż do 1 m. z rozbiegu. Drabina skośna, wychodzenie i schodzenie. Drążek: wywijanie proste, zwieszenie kolaniem, obrót z podporu do wsiadu, wymyk. Poręczki: wsiady przed rękami zewnątrz. Wywijanie w podporze. Zeskok przodem. Wsiad rozkroczny. Kozioł: skok rozkroczny do 1.20 m. wys. d) Gry: Holandia, kot i mysz, jastrząb, piłka chwytem, pyłka, taniec majtków. Rzucanie piłką do celu.

III. Oddział: a) Ćwiczenia rządowe: Pochód w dwurzędzie i w dwuszeregu, zachodzenie, b) Ćwiczenia wolne: wypad, ruchy rąk i nóg w postawie zasadnej i na jednej nodze. Chód z ruchami rąk. Bieg do 6 min. c) Ćwiczenia na przyrządach: Skok do 3 m. w dal, do 1.20 m. w zwyż z rozbiegu. Drabina skośna: wychodzenie i schodzenie dolną stroną. Drążek: zwieszenie o ramionach ugiętych, poskokiem pochód pobok. Wywijanie w zwieszeniu łokciem. Zwieszenie na podudziu, wymyk przodem, kołowroty. Poręczki: wsiady przed i za rękami, wywijanie z różnymi zeskokami. Kozioł: wsiad i zeskok rozkroczny do 1.30 m. wys., d) Gry: trzeciak, piłka w podbiegu, piłka podbita i z wieżą, wyścigi, rzucanie do celu, strzelanie z wiatrówki.

IV. Oddział: a) Ćwiczenia rzędowe. Zachodzenie, dostawianie. b) Ćwiczenia wolne: wyskoki i wypadły z obrotami. Podskoki z klękaniem i kucznięciem. Przy ćwiczeniach wolnych we wszystkich oddziałach przeważnie ramiona obciążano laską lub ciężarkami. Bieg do 8 min. Pochód łącznie z ruchami rąk i nóg. c) Ćwiczenia na przyrządach: Skok do 3-50 m. w dal, a do 1 50 m. w wyż. Koziół: wsiady różne i zeskoki. Koń: wsiady, wyskoki zeskoki, wołtyże. Drabina pionowa: Pochody o ramionach ugiętych. Drabina skośna: w zwieszeniu podskok w górę i w dół. Drażek: wymyki, przemyki, kołowroty, podmyki, odmachy, opusty, wymyk tyłem, wspieranie zamachem tylnym. Poręczki: wyskok z rozbiegu, wywijanie o ramionach ugiętych, przewroty. d) Gry: trzeciak, wyzywanka, piłka, piłka uszata, piłka nożna, potyczka, strzelanie z łuku.

Na pauzach mniejszych używała młodzież ruchu na przyrządach ustawionych na boisku, jakoteż na huśtawce, szczudłach i linie. Na pauzie większej prowadzono gry wyżej przy poszczególnych oddziałach wymienione, z wyjątkiem strzelania z wiatrówki i łuku, do czego był przeznaczony czas w dni wolne od nauk; szkolnej.

Ćwiczenia gimnastyczne odbywały się na wiosnę i w lecie, o ile sprzyjała pogoda, na boisku, w dni zaś wolne od nauki udawały się poszczególne oddziały pod przewodnictwem nauczyciela gimnastyki na plac Skotnik i Zalesie, gdzie zabawiano się grą w palanta, w pliszki, strzelanie z łuku i wyścigami.

W roku ubiegłym w sezonie zimowym urządzono dla uczniów wspólną ślizgawkę, z której uczniowie chętnie i z zapalem korzystali. Stawu użyczyło z całą gotowością tutejsze Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“ za dość niską opłatą za cały sezon, za co mu się na tem miejscu składa podziękowanie. Z ślizgawki korzystało około 300 uczniów (partyami po 50), żałować tylko wypada, iż ubiegła zima nie sprzyjała silniejszemu rozwojowi tego sportu.

IV. Tematy do wypracowań piśmiennych.

a) W języku polskim.

K l a s a V.

1. Jeden dzień wakacyi. (szk.)
2. Wstęp »Iliady» Homera a »Pana Tadeusza» Mickiewicza (domowe).
3. Na jakie chwile rzuca Sienkiewicz najwięcej światła w opisie bitwy z Turkami?. (Na podstawie ustępu z Wypisów: »Bitwa z Turkami». (szk.)
4. Zarządzenia Romulusa celem zlania w jedność poszczególnych szczepów. (dom.)
5. Poselstwo Archanioła Gabryela do wojsk krzyżowych i wpływ jego na obrady. (szk.)
6. Osoba poety w pierwszych czterech księgach »Pana Tadeusza«. (dom.)
7. Pochód Cyrusa na Kunaksę. (szk.)
8. Rymwid w Grażynie. (szk.)
9. Śmierć Stolnika. (dom.)
10. Gawęda w stosunku do powieści poetycznej. (szk.)
11. Główne momenty rady w Dobrzynie. (dom)
12. Rola Skargi w »Starych wrotach.« (Na podstawie lektury prywatnej) (szkol.)
13. Płut i Ryków,—dwa typy Rosyan w »Panu Tadeuszu« (dom).
14. Niedziela na wsi. (szk.)

K l a s a VI.

1. Jaką chwilę z dziejów naszych przedstawił Mickiewicz w »Panu Tadeuszu«?
2. Wykazać dodatnie i ujemne wyniki wojen zaboreczych w Rzeczypospolitej rzymskiej.
3. Poglądy Reja na wychowanie młodzieży.
4. Pierwsze spotkanie się Skrzetuskiego z Bohdanem Chmielnickim.
5. W których dziełach i jak rozwija Stan. Orzechowski swoje przekonanie, że katolicyzm jest niezbędnym warunkiem istnienia Rzeczypospolitej, a szerzące się w Polsce herezye wiodą ją niechybnie do upadku?

6. Wizyta Kmicica w domu starosty Sochaczewskiego.
7. Jakich dowodów patriotyzmu żądał Jan Kochanowski od szlachty polskiej?
8. „Treny“ Kochanowskiego a „Ojciec zadżumionych“ Słowackiego.
9. Charakter Maryusza.
10. Bohaterska śmierć pułkownika Wołodyjowskiego.
11. Skąd poszło osłabienie władzy królewskiej w Polsce? (na podstawie IV. kazania sejmowego Skargi.)
12. Sobieski pod Wiedniem. (W związku z poematem Kochowskiego).
13. Wojna domowa z Lubomirskim. (na podstawie „Pamiętników Paska“.)
14. Tok myśli w satyrze Krasickiego p. n. „Przeestroga młodemu“.

K l a s a VII.

1. Dążność w dziełach Krasickiego do naprawy obyczajów i podniesienia oświaty.
2. Jakie wypadki i dlaczego przygotowują w dziejach nowszą epokę?
3. Wzorowy obywatel kraju (na podstawie „Powrotu pośła“).
4. Wykazać, że Woroniec nosił w sobie wszystkie zarody i przymioty tej poezji, która się zaczęła rozwijać w 3. dziesiątku XIX. wieku.
5. Rozwój komedii polskiej od najdawniejszych czasów do wystąpienia Al. hr. Fredry.
6. Przewodnia myśl „Świtezianki“ i znaczenie ballad Ad. Mickiewicza w hist. lit. pols.
7. O ile monarchowie popierają odrodzenie i humanizm XVI w.?
8. Jakie uczucia i wypadki zrodziły Wallenroda a jakie Konrada w „III. części Dziadów“?
9. Petronius i Chilon jako reprezentanci poganizmu w „Quo vadis“ Sienkiewicza.
10. Obraz wodza polskiego w chwili natarcia na Tatarów.

K l a s a VIII.

1. Pogląd na rozwój polskiej satyry.
2. Skreślić polityczne stanowisko Polski za Wazów.

3. Konrad a ks. Piotr w III. części „Dziadów“.
4. Szkoła ukraińska w poezji polskiej.
5. Gwinona Słowackiego a Lady Makbeth Szekspira.
6. Sejm czteroletni a konstytuanta francuska.
7. Ulpianus i Severus w „Irydionie“ Zyg. Krasińskiego, — charakterystyki tych postaci i ich znaczenie w akcji.
8. Dlaczego Jurand ze Spychowa jest najszczytniejszą postacią w „Krzyżakach“ Sienkiewicza?

b) W języku ruskim.

K l a s a V.

1. Опис осені і осінніх занять хлібороба (domowe).
2. Як дістав ся Одиссей до дому Алькиноя? (після VI. кн. Гомера Од.) (szkolne).
3. Що завдячали Египтяни своєму географічному положенню? (dom)
4. Похід Ігоря на Половців (оповідане після Слова о полку Ігоря) (szkolne).
5. Борба Горациїв з Куриціями (після Лівія кн. I.) (szkolne).
6. Кольонії грецькі і їх значіне в старинности. (domowe).
7. Москалева криниця — оповідане після поеми Т. Шевченка (szkolne).
8. Різдвяні свята на селі (опис) (domowe).
9. По чім пізнати щирю любов сестри до брата в оповіданню М. Вовчка, „Сестра“? (szkolne).
10. Значіне рослин в природі і життю людскім (domowe).
11. Виїзд Овідія на вигнане (після лектури шкільної) (szkolne).
12. Які наслідки мали війни Перські для Греції? (domowe).
13. Зміст комедії Карпенька Карого „Мартин Боруля“ (szkolne).
14. Який вплив на Марту Борецьку мала гороїчна смерть її мужа? (після лектури приватної) (domowe).

K l a s a VI.

1. Які користі і шкоди приносять нам ріки? (domowe).
2. Ціси з життя родинного, їх генеза і значіне. (szkolne).
3. Марнотравчий і скупий; характеристичне порівняне (domowe)
4. Подати характеристичку трех братів в думі: Про лобіг трох братів з Азова (szkolne).
5. Причини упадку Картагіни. (domowe).
6. Важність устної словесности для розвою письменства рус-

кого (domowe).

7. Як зобразив І. Котляревський богів в першій книзі Енеїди? (szk.)
8. Причини wzrostу сили Арабів? (domowe).
9. Характеристика Паума Дрота в повісті Гр. Квітки Основненська „Маруся“ (szkolne).
10. Розвій і значіне рнцарства в середних віках. (domowe)

К л а с а VII.

1. Значіне пословнці: „Quidquid agis, prudenter agas et respice finem“ (domowe).
2. Головні прнзнаки поетичної творчостн Т. Шевченка в першій добі розвою его творчостн (szkolne).
3. Значіне средств комунікаційних для розвою культури народів. (domowe).
4. Характеристика Бруховецького (після читаного уступу з „Чорної ради“ Куліша) (szkolne).
5. О скілько язык єсть найпожиточнїйшим і найшкідлившим членом людського тіла? (domowe).
6. Длячого повиннєсьмо почитати память славних мужів? dom.)
7. Характеристика головної особи і ціль повісти М. Вовчка.
8. Наслідки битви під Полтавою для Росії і України. (domowe).
9. Який пожиток приносить нам звнджуване країв вищих культурою? (після заннсок подорожних В. Ільницького) (szkol.)
10. Вплив моря на побережних мешканців. (domowe). —

К л а с а VIII.

1. Слова Салюстеров: „Concordia parvae res crescunt, discordia vel maximae dilabuntur,“ — пояснити і прнмірами з історії ствердити. (domowe).
2. Подати головні точки договору Олега з Греками і важність его для Русн. (szkolne).
3. Кароль XII. і Петро великий (історичне порівнанє) (domowe).
4. Геройскі діла князя Святослава і его характер (після літописи Нестора) (szkolne).
5. Рільництво початком культури (domowe).
6. Працьальне слово ученика опускаючого гімназію по матурі. (domowe).
7. Які впливи склали ся на розвій рускої літератури в 16. і 17 столїттю? (szkolne).

8. Основа законодавства Анкурґа і Сольона і їх вплив на розвій обох держав (szkolne).
9. **Maturalne**: Яким обставинам і чеснотам завдячали Римляни пановане над сьвітом?

Tematy niemieckie.

K l a s a V.

1. Welche Rechte standen aegyptischen Königen zu? S.
2. Meine Ferien. H.
3. „Die Glücklichen“, Inhaltsangabe des Gedichtes v. Feuchtersleben. S.
4. Das Wasser im Dienste des Menschen. H.
5. „Bürgerschaft“ (Inhaltsangabe der Schiller'schen Ballade). S.
6. Freie Nacherzählung des Lesestückes „Achilles und Thetis“. H.
7. Inhaltsangabe des Gedichtes „Zauberlehrling“ v. Goethe. S.
8. „Raste ich, so roste ich“. H.
9. Die Jahrmarktsepisode aus dem Leben „des alten Dieners“, (nach Sienkiewicz). S.
10. Welche Verdienste erwarb sich Kimon um Athen? H.
11. Der Mensch und das Mineralreich. (nach der Schullectüre). S.
12. Hectors Tod (nach dem Lesestücke XXV). H.
13. Wie sind die Mörder des Ibycus entdeckt und bestraft worden? S.
14. Gunter, Gernot, Giselher im Nibelungenliede.

K l a s a VI.

1. Die Ursachen des Unterganges der römischen Republik. H.
2. Welche Gründe sprechen für die Annahme, dass Poesie älter als Prosa sei? S.
3. Telemachos und Peisistratos am Hofe des Menelaos. H.
4. Major v. Tellheim. (Charakteristik). H.
5. Kudrunlied, Inhaltsangabe. S.
6. Hagen im Nibelungenliede. H.
7. Thetis in Goethes „Achilleis“. S.
8. Ausdauer führt zum Ziele. H.
9. Wie motiviert Achim v. Arnim das räthselhafte Benehmen des Comandanten in der Novelle „Der tolle Invalide auf dem Fort Ratonneau“? S.

10. Osterfest — ein Freudenfest.
11. Welcher Mittel bedient sich Cicero, um Catilina zur Verlassung Roms zu bewegen? II.
12. Das Klosterleben zu St. Gallen. (nach Scheffels „Eckehardt“).
13. Die Weltanschauung der wichtigsten Personen in „Hermann und Dorothea“.
14. Grundidee des Schiller'schen Gedichtes „Kampf mit dem Drachen“. S.

K l a s s a VI.

1. „Wie etwas sei leicht, weiss, der es erfunden, der es erreicht. (Goethes Sprüche). II.
2. Die althochdeutsche Literatur. S.
3. Welcher Mittel bedienten sich französische Könige, um das erschütterte Asehen der königlichen Würde am Ausgange des Mittelalters zu halten? H.
4. Die tragische Schuld in Schillers „Jungfrau v. Orleans“, H.
5. Der Kampf der Schweizer mit den Leipzigern. S.
6. Welches Bild entwirft Demosthenes von den athenischen Zuständen in seinen olynthischen Reden? H.
7. Es bildet sich ein Talent in der Stille, Sich ein Character in dem Strom der Welt. H.
8. Lessings Kritik Gottscheds und der Schweizer. S.
9. Charakteristik der Sturm — und Drangperiode. II.
10. Herders Bedeutung in der deutschen und in der Welt-Literatur. II.

K l a s s a VIII.

1. Worin liegt der Grund für die Überlegenheit Europas über andere Welttheile? II.
2. Schiller als Dramatiker bis z. J. 1787. S.
3. Goetzens v. Berlichingen tragischer Untergang. H.
4. Kurzer Abriss der Entwicklungsgeschichte der Electricität. H.
5. Max Piccolomini. (nach Schillers „Wallenstein“). S.
6. Ursprung und Ideen der romanischen Poesie. S.
7. Iphigenie auf Tauris von Goethe und von Euripides. S.
8. Es sind die wichtigsten Strömungen der deutschen Literatur im 19. Jahrhunderte zu characterisieren.

V. Tematy do piśmiennego egzaminu dojrzałości.

1. *Z języka polskiego*: Rozstrój wewnętrzny w Polsce za Zygmunta III-go.
2. *Z języka ruskiego*: Яким обставинам і чеснотам завдячали Римляни паповане над світом?
3. *Z języka niemieckiego*: Was verdankt die Menschheit dem Fortschritte der technischen Wissenschaften in den neuesten Zeiten?
4. *Temat polsko-łaciński*: Zakrzewski: Historia Powszechna, tom I. str. 235 od słów: „Tyberyusz miarkował zrazu.... do słów: umarł starcem 77-letnim w 37 r. po Chr.“.
5. *Temat łacińsko-polski*: Cornelii Taciti Annalium libri XVI. cap. 33-39.
6. *Temat grecko-polski*: Platona Protagoras, rozdz. XI.
7. *Temat matematyczny*:
 1. między dwie liczby, których suma wynosi 51, wstawiono trzy nowe tworzące z pierwszymi szereg geometryczny, Suma wstawionych wynosi 42. Co to za liczby?
 2. Obwód trójkąta prostokątnego równoramiennego wynosi: p ., wykreślić ten trójkąt.
 3. W wysokości 10 m. ponad poziomem wyrzucono pocisk w kierunku poziomym z prędkością początkową $490 \frac{m}{sek}$. Znaleźć równanie drogi pocisku, czas, po jakim upadnie na poziom, oraz kąt, pod jakim uderzy o poziom. Przyspieszenie ziemskie $g = 9.8 \frac{m}{sek}$.

VI. Zbiory naukowe.

A) Biblioteka nauczycielska:

Biblioteka dla nauczycieli wykazuje obecnie 2947 pozycji.

W roku bieżącym przybyły do biblioteki nauczycielskiej następujące dzieła:

a) przez kupno: 1) St. Tarnowski: „Historia literatury polskiej“ 5 t. 2) A Labbe: „Cytologia doświadczal.“, 3) Henr. Kopia: „Ustawy i rozporządzenia obowiązujące w galicyjskich szkołach

- średnich“, 4) Art. Gruszecki: „Na wyścigach“, Karol Rai's „Patriota w zakątku“, 5) Alfred de Vigny: „Cinq — Mars“, 6) A. Gruszecki: „Napoleon I. w świetle najnowszych badań“, 7) Wiktor Gomulicki: „Wiersze różne“, Matylda Serao: „W biurze telegraficznem“, 8) Ed. Goebel: Platons Apologie des Sokrates und Kriton“, 9) F. Thümen: Ciceros Rede de imp. Cn. Pompei, 10) Julius Strenge: „Ciceros Rede für Ligarius“, 11) Willh. Zumpt: „M. T. Ciceronis oratio pro L. Murena“, 12) Herm. Adolf Koch: „Ciceros Rede für L. Murena“, 13) Herm. Ad. Koch: „Ciceros I. u. II. philippische Rede“, 14) Gustav Sorof: „M. T. Ciceronis de Oratore libri tres“, 15) G. F. W. Müller: „M. T. Ciceronis de officiis libri tres“, 16) Karl Tücking: „Titi Livii: ab urbe condita libri I-V“, 17) K. Tücking: Titi Livii ab urbe condita lib. 21. i 22. 18) K. Tücking: C. Cornelii Taciti Annalium lib. I. 19) Walt. Gebhardi: „die Aeneide Vergils“, 20) Fr. Wężyk: „Poezye tom I.“, 21) Fr. Blass: „Demosthenes Rede v. Kranze“, 22) R. Hansen: „Xenophons Anabasis“, 23) Edm. Weissenborn: „Xenophons Memorabilien“, 24) Emil. Kopezyński: Ksenofonta Wspomnienia o Sokratesie“, 25) Gebhardi: Aesthetischer Commentar zu Horaz, 26) Herm. Menge: „Lateinische Stilistik“, 27) Herm. Menge: „Übungsbuch zur latein. Stilistik“, 28) Verordnungsblatt für den Dienstbereich des Ministeriums für Cultus und Unterricht“, r. 1901. 29) A. Gruszecki „Większością“, 30) Piotr Leroy-Beaulieu: „Nowe społeczeństwa anglo-saksońskie“, 31) Jan Lorentowicz: „Wybór nowel francuskich“, 32) Świętopelk Czech: „Jastrząb contra Hordliczka“, 33) Józef Bieliński: „Uniwersytet wileński“, 34) J. K. Kochanowski: „Dzieje akademii Zamojskiej“, 35) „Szkoła główna warszawska“ (wydz. filolog. hist. akad. Umiej, tom. I i II. 36) „Österreich-Ungarn in Wort und Bild“ (Lief. 365-388). 37) Encyklopedia wychowawcza tom V., 38) Słownik języka polskiego tom II., 39) Thesaurus linguae latinae Vol. I. fasc. 2 i 3, Vol. II. fasc. 2., 40) Biegeleisen: „Ilustrowane dzieje literatury polskiej tom III“, 41) ks. St. Załęski: „Jezuici w Polsce tom II, 42) K. Twardowski: „Zasadnicze pojęcia dydaktyki i logiki“, 43) St. Zdziański: „Pierwiastek ludowy w poezji polskiej XIX w. 44) A. Brückner: „Geschichte der polnischen Literatur“, 45) Bolesł. Prus: „Najogólniejsze ideały życiowe“, 46) Bogucka: Podręcznik do systematycznego dyktanda“, 47) Ant. Krasnowolski: „Materiały i wzory do ćwiczeń stylistycznych“, 48) Poradnik dla samouków Cz. IV, 49) Pytliński: „Koledzy“, 50) St. Zdziański: „Bohdan Zaleski“, 51) Ant. Potocki: „Stanisław

Wypiański“, 52) Ant. i Mik. Mazanowscy: „Podręcznik do dziejów literatury polskiej“, 53) Fr. Konarski — Albert Zipper: „Słownik jęz. polskiego i niemieckiego“, 54) Wład. Wisłocki: „Przewodnik bibliograficzny“, 55) „Kobzar“ Tarasa Szewczenki, 56) Kulisz: „Kraszanka“, 57) Hryhoryj Kwitka Osnowianenko: „Mariusia“. 58) Iwan Kottlarewskij: „Natałka Połtawka“, 59) Marko Wowczok: „Sestra“, 60) Konst. Pierożyński: „Ustawy i rozporządzenia w zakresie szkół ludowych“, 61) Geschichte der deutschen Kunst, 5 Bände. 62) Dr. Robert Dohme: Gesch. der deutschen Baukunst, Berlin 1885. 63) Dr. W. Bode, Geschichte der deutschen Plastik, Berlin 1885. 64) Dr. Janitschek Geschichte der deutschen Malerei, Berlin 1890, 65) Dr. Lützow, Geschichte des deutschen Holzschnittes u. Kupferstiches, Berlin 1891. 66) Falke Geschichte des deutschen Kunstgewerbes Berlin 1888. 67) Wypiański, Warszawianka, Protesilas i Laodamia, Bolesław Śmiały, Legion, Kazimierz Wielki. Klątwa, Wesele. 68) Kasprowicz, „Ginącemu światu“ Wybór poezyi, „Anima lachrymans“ 69) D’Annunzio, „Sen poranku wiosennego“. 70) Multatuli, (wybór pism)

b) Otrzymano w darze: α) od Akademii Umiejętności w Krakowie: 1) Ludw. Finkel: „Bibliografia polska Cz. II, 2) Atlas geologiczny Galicyi, 3) Pisarze dziejów polskich, tom 18, 4) Rozprawy Akad. Umiej. wydz. hist. filoz. Serya II. tom 16 i 18., 5) Br. Kruczkiewicz: „Petri Royzii Aurei Carmina“, 6) Lud białoruski na Rusi litewskiej, tom II., część I., 7) Jan Karłowicz: Słownik gwar polskich tom I i II., 8) Sprawozdanie komisji do badania historyi i sztuki w Polsce, tom VII. (zesz. 1. i 2) 9) Indeks osób, miejscowości i rzeczy zawartych w tomie 6. sprawozdań komisji do badania historyi i sztuki w Polsce.

β) od Dyrektora: 1) X. Alex. Pechnik „Zarys apologetyki“, 2) Kwartalnik historyczny r. 1901, 3) Dr. Majchrowicz: „Historia pedagogii“.

γ) od innych autorów: Barwiński: „Ohład historyi ukraińsko-ruskoj literatury, ks. Józef Adamski: „Studyum o duszy ludzkiej“.

δ) Prócz tego prenumeruje zakład następujące pisma:

1) Biblioteka warszawska, 2) Eos, 3) Dwutygodnik katechetyczny, 4) Przegląd filozoficzny, 5) Przewodnik bibliograficzny, 6) Przewodnik naukowy i literacki, 7) Muzeum, 8) Przegląd polski, 9) Wszechświat, 10) Literaturno-naukowyj Wistnyk, 11) Geographische Zeitschrift, 12) Lehrproben u. Lehrgänge, 13) Deutsche Rundschau, 14) Zeitschrift für die österreichischen Gymnasien,

15) Öst. Ungarische Revue, 16) Misye katolickie (otrzymuje za-
kład bezpłatnie od Redakcyi).

B. Biblioteka dla młodzieży.

a) BIBLIOTEKA POLSKA.

Biblioteka polska obejmuje 1257 dzieł w 1602 tomach. Polskie książki do czytania wypożyczano uczniom w dwu od-
działach: 1) dla klas wyższych co tydzień, 2) dla klas niższych
co dwa tygodnie.

Z biblioteki korzystali uczniowie klas III do VIII. Zawia-
dowca biblioteki rozdzielał książki dla klas poszczególnych. Za
zasadę podziału w klasach niższych służył stopień uzdolnienia
i wieku uczniów, w klasach wyższych zastosowanie do nauki
literatury.

Statystyka uczniów, korzystających z biblioteki i dzieł przez
uczniów czytanych:

W klasie	III a i b	przezystało uczniów	45	dzieł	215
" "	IV a i b	" "	48	"	199
" "	V	" "	33	"	165
" "	VI	" "	33	"	293
" "	VII	" "	21	"	307
" "	VIII	" "	19	"	280

Razem przezystało uczniów 200 dzieł 1459

Do biblioteki uczniów zakupiono w r. szk. 1901 ² książki;
Ant. Fogazzaro, „Malombra“, W. Doroszewicz — Pietkiewicz,
„Sachalin“, M. Rodziewiczówna, „Błękitni“ Ludw. Coloma-H. J.
„Wybór Pism“, Ludw. Ariosto — Felicyan, „Orland oszalały“,
Rudyard Kipling M. G. „Od morza do morza“, Karol Dickens —
Hajota, „Powieść o dwóch miastach“, Teodor Jeske — Choiński,
„Trubadurów“, T. T. Jeż, „Z ciężkich dni“, Kazimierz Las-
kowski, „Wiersze i spiewki“. Stefan Krzyżanowski, „Pani Julia“
Ks. Bolesław Maryański „Ester“, Eug. Mottar — Baranowski,
„Stanisław Poniatowski i Maurycy Glayre“, Slatin Basza — Trąm-
pezyński, „Przez Sudan“, J. A. Święcicki, „Historya literatury
powsz.“ 3 t., K. Szajnocha, „Jadwiga i Jagiello“, 7 t. Al. Wybranow-
ski „Ongi w dworach i dworkach szlacheckich“ Dr. H. Biegeleisen,
„Pamiętnik Juliusza Słowackiego“, J. Sielski, „W pół drogi“

Dr. Maurus Hoffmann, „Zarys estetyki“, M. i Ant Mazanowski, „Podręcznik do dziejów literatury polskiej“, Dr. Al. Raciborski, „Podręcznik do histor. filozofii“, Dr. Konst. Wojciechowski, „Wolne chwile“, K. Flammarion „Astronomia“, Tadeusz Pini, „Władysław Syrokomla i jego utwory“, Dr. Lud. German, „Przegląd dziejów literatury powsz.“ 2 t. Dr. Karol Lemcke — Zawadzki, „Estetyka“, Ant. Mazanowski, „Młoda Polska“, Adolf Neuwert — Nowaczyński, „Studia i szkice“, Kaźm. Wróblewski „Kornel Ujejski“, Jerzy Żuławski, „Prolegomena“, St. Wyspiański, „Wesele“, Jan Mazurkiewicz, „Andrzej Towiański“, Kaźm. Morawski. „Wiersze i proza“, Abgar Sołtan, „Nea“, Stan. Nałęcz Ostrowski, „Pas rycerski“, Michał Grabowski — Tarsza, „Staniczka Hulajpolska“, Ant. Lange, „Studia i wrażenia“, Wład. Bełza „Szkice“, Dr. K. J. Nitman, „Za świętą sprawę“, Wład. Orkan, „Komornicy“, Artur Gruszecki, „Zwyciężeni“, Adam Krechowicki, „Najmłodszy“, Zygm. Lucyan Sulima, „Sokół królewski“ Kaźm. Gliński, „Krzywda“, Bajoras, „Żerowisko litewskie“, Teresa Wodzicka, „Krystyna“, Zofia Korowska, „Bracia z wyboru“, Eliza Orzeszkowa, „Chwile“. Ant. Małki, „Juliusz Słowacki“ 3 t. „Album biograficzne zasłużonych Polaków i Polek“, (c. d.) Piotr Chmielowski, „Sienkiewicz“, H. Ibsen, wybór dramatów, przekład W. Marenné, Ada Negri, Niedola — Burze, Sheldon, „W jego ślady“ Weyssenhoff „Żywot i myśli Z. Podfilipskiego“, „Sprawa Dołęgi“ Zahorski, „Światy zaginione“ „Charakterystyki literackie“ z wydawnictwa »Wiedza i życie«, Ruskin „Sezam i lilie“, »Królowa powietrza«.

Dar Dyrektora: Adam Mickiewicz, 4 t. „Poezye K. Kraszewski; „Ze wspomnień kasztelanica“, K. J. Nitman „Grześ w legionach pols.

Dary autorów: Juliusz Turczyński, „Dzieci puszczy“, „Nasza Golgota 2 egz.“.

Dary uczniów: Józef Ignacy Kraszewski, „Powrót do gniazda“, Aleks. Fredro, „Pan Geldhab“, „Zemsta“. „Śluby panieńskie“, „Zrządność i przekora, Karol Szajnocha „Szkice“, Dr. Albert Zipper, „Siedm cudów świata“, Franciszek Grillparzer — Ujejski, „Klasztor pod Sandomierzem“, Dobiesław, „Ramoty staro Detiuka“, Juliusz Słowacki, „Powieści poetyczne“ J. Ign. Kraszewski, „Stara baśń“, Mieczysław z Poznania „Kazimierz i Magdosa“, Fr. Szyndler, „Powiastki ojczyście“, Janina Sedlaczek, „O życiu i czynach Tadeusza Kościuszki“, Fran. Grillparzer — Stanisław Starzyński, „Matka rodu Dobratyńskich“, Dr. H. Biegeleisen,

„Dzieła Adama Mickiewicza“, Bolesław Baranowski, „Sześć powiastek“, Dr. Kons. Wojciechowski, „Jan Kochanowski“ Byron—Morawski, „Więzień Czylonu“, Szczęsny Zahajkiewicz, „Trzy ziarna grochu“, Marya Wyslouchowa, „O Kościuszkowskim powstaniu“, Swift, „Podróże“ Gulliwera“, Szczęsny Rogala, „Litwinka“.

b) RUSKA.

Dział książek ruskich obejmuje razem 299 dzieł. W roku bieżącym przybyło do tego zbioru książek 14, razem więc jest 314 książek.

Zakupiono mapowicie: A. Wereszczyńca: Два брата; К. Флямариона: Небо; — А. Борковского: Ярема; — Е. Мандичевского: 3 живого і мертвого; В. Стефанька: Дорога; П. Кулша — Шекспира: Богацько галасу з нечева; — Данила Млаки: Пад Прутом; В. Оркана: Скапаный сыбіт; I Франка: Про жите і діяльність Кошчеського; Кирила Студницького: Літературні замітки; I. Е. Луцка: Ніч Вефлєемска; — Ю. Федьковича: Фармазони; Богдана Ланького: Оповідання; Дзвінок, письмо ілюстроване для молодежи з р. 1900. —

Крótкі образ czytelnictwa w ruskiej bibliotece: W ciągu roku pożyczało książki, uczniów 124, razem dzieł 278 w 294 tomach.

Z przeczytanych dzieł zdawali uczniowie sprawę w klasie

c) NIEMIECKA.

Książek niemieckich do biblioteki przybyło:

1. Goethes Lyrische Gedichte — Stuttgart — Cotta.
2. Schiller — v. Ludwig Bellermann.
3. E. v. Grothuss, Probleme und Charakterköpfe, Studien zur Literatur unserer Zeit.
4. F. Fontane, Aus England und Schottland.
5. Sudermann, Frau Sorge.
6. Hauptmann, Die versunkene Glocke. (2 egz).
7. Hauptmann, Hanneles Himmelfahrt.
8. Vollbrecht, Maecenas.
9. Adalbert Stifter: Werke, 7 Bde in 2 Bden.
10. Regeln für die deutsche Rechtschreibung (kleine Ausgabe) Wien 1902.
11. Regeln für die deutsche Rechtschr. (grössere Ausgabe) Wien 1902.

Z biblioteki korzystali uczniowie począwszy od klasy IV-tej do VIII-mej.

C) Zbiór map i obrazów historycznych.

W r. b. wynosi liczba map i obrazów historycznych 92 sztuk, obrazów zaś do nauki biblii i filologii klasycznej 151 sztuk.

D) Gabinet historii naturalnej.

Inwentarz gabinetu wykazywał z końcem roku 1900|01 pozycyi 719. W bieżącym roku szkolnym zakupiono do skioptykonu nową lampę benzynowo-żarową systemu „Mita“ o sile 200 świec, wcielono do inwentarza dyapozytywy przyrodnicze wyrobione w tutejszym zakładzie, zakupiono okaz rośliny *Aristolochia Siphon*, ciekawy ze względu na sposób zapylania i nieco nasion do ogródka botanicznego.

Nadto ofiarowali dla gabinetu przyrodniczego w roku bież. p. Włodzimierz Stronczak, c. k. notaryusz w Drohobyczu, okaz róży Jerychońskiej (*Anastatica Hierochontica*), p. Michał Brunné kierownik kopalni w Borysławiu, 1 metr² asbestowej papy do wyłożenia aparatu projekcyjnego celem ochrony od żaru lampy, p. Juliusz Dutkiewicz, fotograf w Kołomyi, kilkanaście obrazków okolic i typów ludowych wschodnio-galicyjskich, uczeń IIa kl. Józef Szarnagiel, gniazdo sroczęce ocalone przy ścinaniu topoli, uczeń IIb kl. Julian Markus, gniazdo czajki.

Wymienionym ofiarodawcom składa Dyrekcya na tem miejscu szczerą podziękę.

W obec tego, iż liczba dyapozytywów przeznaczonych do nauki historii naturalnej wzrasta z dniem każdym i coraz częściej zachodzi potrzeba zastosowania aparatu projekcyjnego przy nauce, tudzież ze względów na cele praktyczno-pedagogiczne, postanowił kustosz gabinetu postarać się o własną osobną salę dla nauki historii naturalnej.

Ponieważ Dyrektor, któremu przedstawił swoje zamiary, zgodził się na projektowaną zmianę w rozkładzie klas i biblioteki nauczycielskiej, przeto wniósł do c. k. Rady szkolnej podanie o zezwolenie na podział dotychczasowej dużej sali zbiorów przyrodniczych poprzeczną drewnianą ścianką na dwie części, — a gdy przełożona władza dała swe zezwolenie na to, już z początkiem roku szkolnego 1902|03 rozpocznie się nauka w nowych

warunkach przy pomocy aparatu projekcyjnego i mikroskopu słonecznego.

Ogródek botaniczny.

Ogródek rozwija się, choć powolnie, ale stale. Szybszemu rozwojowi stanęła na przeszkodzie w tym roku „vis maior”. W kwietniu zamknięto na 3 tygod. zakład z powodu wybuchu epidemii szkarlatyny, skutkiem czego młodzież niższych klas nie mogła być dopuszczoną do pomocy nauczycielowi, od początku zaś maja trwa nieustanna ślota i dotkliwie chłody, tak iż najkorzystniejszą porę do robót wiosennych należy uważać za bezpowrotnie straconą.

Mimo tych nieprzyjaznych okoliczności zdołano w części uporządkować grzędy i ścieżki, jakoteż zasadzić nowy żywopłot dokoła ogródka.

Do znoszenia roślin zakupiono 4 duże blaszane pudła botaniczne i powiększono ilość ogrodniczych przyborów o tyle, żeby równocześnie mogło w ogródku pracować kilkunastu uczniów. Ze szczególnem zamiłowaniem oddawali się tej pożytecznej pracy następujący uczniowie:

Z klasy I A. Ciostowski Klemens, Konwicki Henryk, Lachowicz Ignacy, Marciński Tadeusz, Moldauer Pinkas, Rajchel Jan, Tarchalski Jan, Woszczyński Stanisław.

Z klasy I B. Fritz Jan, Jurski Władysław, Kocko Emil, Kuspys Eustachy, Liebermann Wilhelm, Mermelstein Jakób, Tatarski Teofil, Zgud Stanisław.

Z klasy I C. Bigoraj Edward, Herman Rudolf, Kulnicz Aleksander, Leszczyński Stanisław, Nikorak Mikołaj, Pomorski Czesław, Podłuski Mikołaj.

Z klasy II A. Adamowicz Józef, Bania Władysław, Bojda Julian, Borez Wojciech, Broś Władysław, Cichoń Gustaw, Cieśliński Czesław, Dobosiewicz Stanisław, Hexel Jan, Jarmuła Władysław, Kobyłecki Włodzimierz, Kocko Bazyli, Kindij Julian, Kubala Mieczysław, Kuprowski Józef, Michajłowski Teofil, Pękałowski Aleksander, Pospizel Wolimir, Prusak Dymitr, Smerecki Feliks, Stoński Julian, Szajna Józef, Szarnagiel Józef.

Z klasy II B. Bartoszewski Władysław, Duciak Michał, Galiński Maryan, Gottesmann Chaskel, Gerstenfeld Jakób, Kreisberg Samuel, Kuhmerker Bruno, Lewicki Emil, Nikorak Izidor, Schäffer Karol, Stanek Henryk.

Z klasy III A. Dobek Franciszek, Eidelsheim Salomon, Kelhoffer Izidor, Lachowicz Ignacy, Łobos Kazimierz, Niementowski Jerzy, Pater Bronisław, Przyłęcki Józef, Rutz Franciszek, Urbanowicz Sebastyan, Zeńczak Jan, Zgud Walenty.

E) Gabinet fizykalny.

W b. r. sz. sprawiono następujące przyrządy dla gabinetu fizykalnego: l. 543 przyrząd do płukania klisz. l. 544 hebel, l. 545 szalki z masy papierowej, l. 546 przyrząd do oblepiania dyapozytywów, l. 547 lampki żarowe, l. 548 model lokomotywy l. 549 „Tachyskop“, obiektyw do fotografii i projekcyi, l. 550 lampkę naftową o okrągłym palniku l. 551. dwa młotki, l. 552 cztery pilniki, l. 553 obcegi.

Przyrząd projekcyjny.

Podobnie jak w latach ubiegłych posługiwano się w naszym zakładzie projekcją jużto przy nauce fizyki i historyi naturalnej. już też przy osobnym wykładzie, bądź tylko dla młodzieży szkolnej. bądź też przy publicznych wykładach urządzanych przez uniwersytet lwowski, z których cała prawie młodzież korzystała. Wykłady publiczne wygłosili w tym roku: prof. Eljasz, o gwiazdach stałych (dwa odczyty), prof. Gałkiewicz: wspomnienia z dziejów Polski przy obrazach Matejki, prof. Nowak: o Szekspirze, (dwa odczyty), prof. Niemiec: „o bogach Olimpu.“ prof. Zubczewski: „o życiu domowem starożytnych Rzymian“.

Sprawa wyrobu dyapozytywów weszła w b. r. na konkretną tory. Profesorowie: Eljasz i Siczynski przestali c. k. Radzie Szkolnej kr. wyrabiane przez siebie dyapozytywy wraz z oceną znawców, którymi byli profesorowie Uniwersytetu lwowskiego pp. Twardowski i Zakrzewski, którzy też uznali okazane dyapozytywy jako zupełnie dobre i wyrobom fabryk zagranicznych w niczem nie ustępujące. Skutkiem tego c. k. Rada Sz. kr. okólnikiem z dnia 21. stycznia 1902, l. 800., wydanym do wszystkich szkół średnich dyapozytywy w naszym zakładzie wyrabiane do nabywania poleciła, c. k. Ministerstwo oświaty zaś udzieliło prof. Eljaszowi i Siczynskiemu remuneracyi w kwocie 600 k. na pokrycie wydatków, jakie na przeprowadzenie prób i doświadczeń ponieśli.

W roku bieżącym głównym odbiorcą dyapozytywów z naszego zakładu był zarząd powszechnych wykładów uniwersyteckich we Lwowie, któremu dostarczono około 80 sztuk dyapozytywów, prócz tego dostarczono na zamówienie dyapozytywów gimnazjom: w Brzeżanach, Jarosławiu i Kołomyi.

F) Gabinet rysunkowy.

W bieżącym roku szkolnym zakupiono z nadzwyczajnej dotacji c. k. Ministerjum Ośw. do gabinetu rysunkowego 63 okazów, mianowicie: medaliony, plaskorzeźby, naczynia, biusty nowożytnie i cenne odlewy z arcydzieł greckich. Liczba ogólna wzorów, książek, przyrządów i modeli dochodzi do cyfry 3000

G) Inwentarz muzyczny.

Do inwentarza muzycznego zakupiono w poprzednim roku bas, dwa klarnety, trzy trąbki, flügelhorn, bassflügelhorn, helikon i ośm pulpityw.

W tym roku kupiono: »Hymn do Boga«, kwartet mieszany M. Signia i K. Lisiewicza: „Marsz Sokołów“ i trzy marsze pogrzebowe na chór męski. —

VII. Wykaz książek szkolnych na r. 19023.

KLASA I,

- RELIGIA (rzym.-kat.) Katechizm religii katolickiej, opracował ks. Słószarz wyd. 1. 2. Lwów 1899. — (gr.-kat.) Тороньскій, Християнсько-катол. Катехизм. Львів 1896.
- JĘZYK ŁACIŃSKI. Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego, wydanie 4. Lwów 1898. Steiner i Scheindler, Ćwiczenia łacińskie dla I. klasy, wyd. 2. i 3. 1902.
- JĘZYK POLSKI. Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. Lwów 1894. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla I. klasy wyd. 3. Lwów 1898.
- JĘZYK RUSKI. Ruska gramatyka Ogonowskiego — Kocowskiego. Ruska czytanka dla I. klasy, wyd. 3. 1896.

- JĘZYK NIEMIECKI. L. German i K. Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy, wyd. 4. Lwów 1897.
- GEOGRAFIA. Benoni i Tatomir, krótki rys Geografii, wyd. 6. i 7. Lwów 1898.
- MATEMATYKA. Baraniecki, Podręcznik Arytmetyki i algebry część I. i II., Kraków 1894; Jamrógiewicz, Geometrya pogładowa, wyd. 2 przerob, Lwów 1897.
- HISTORIA NATURALNA. Nowicki — Limbach, Zoologia, wyd. 8 Rostański, Botanika szkolna na klasy niższe wyd. 4. Kraków 1896.

KLASA II.

- RELIGIA. Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu starego, wyd. 4. Stanisławów 1900. — (gr.-kat.) Тороцький, Історія біблійна старого завіта. Видане 2. Львів 1899.
- JĘZYK ŁACIŃSKI. Gramatyka jak w kl. I; Steiner i Scheindler Ćwiczenia łacińskie dla II. klasy, wyd. 3. 1898.
- JĘZYK POLSKI. Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego Lwów 1894. Próchnicki i Wójcik, Wypisy polskie dla II. klasy, wyd. 2. Lwów 1898.
- JĘZYK RUSKI. Ruska czytanka dla II. klasy szkół średnich. Gramatyka Stockiego.
- JĘZYK NIEMIECKI. L. German i K. Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla II. kl. wyd. 3. Lwów 1897.
- GEOGRAFIA i HISTORIA. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna, wyd. 7. Lwów 1895, Semkowiez, Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. I. Lwów 1893.
- MATEMATYKA. Baraniecki. Podręcznik arytmetyki i algebry część I. i II. Kraków 1894; Jamrógiewicz, Geometrya pogładowa Cz. I. wyd. 2. Lwów 1897.
- HISTORIA NATURALNA. Zoologia i Botanika jak w kl. I

KLASA III.

- RELIGIA. Ks. Dąbrowski, Historia biblijna zakonu nowego, Тороцький, Історія біблійна нового завіта. Львів 1890.
- JĘZYK ŁACIŃSKI. Samolewicz-Softysik, Gramatyka jęz. łacińskiego, Cz. II. wyd. 7. Lwów 1901. Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla kl. III, wyd. 2. i 3. Cornelius Nepos, wydanie Weidnera-Hecka.

- JĘZYK GRECKI. Ćwikliński, gramatyka języka greckiego, wyd. 2. Lwów 1892; Taborski-Winkowski. Ćwiczenia greckie, Lwów 1998.
- JĘZYK POLSKI. Gramatyka Małeckiego wyd. 8. Czubek Zawiliński, Wypisy polskie dla III. klasy, Lwów 1893.
- JĘZYK RUSKI. Gramatyka Stockiego, Ruska czytanka dla III. klasy szkół średnich.
- JĘZYK NIEMIECKI. L. German i K. Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III., wydanie 2. Lwów 1892. Petelenz, Deutsche Grammatik, 1898, wydanie 2. Lwów 1898.
- GEOGRAFIA i HISTORIA. Baranowski i Dziedzicki, Geografia powszechna. wyd. 7. Lwów 1895. Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. 2. Lwów 1894. Rawer, Dzieje ojezyste, wyd. 2. Lwów 1898.
- MATEMATYKA. Paraniecki, początki matematyki i algebry Cz. III. i IV. Kraków 1893. Jamrógiwicz, Geometrya pogładowa.
- FIZYKA. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Kraków 1898.
- HISTORIA NATURALNA. Wiśniowski, Mineralogía dla niższych klas, wydanie 4. Lwów 1898.

KLASA IV.

- RELIGIA. Jougan, Liturgika katolicka, Lwów, 1895; (gr.-kat.) Торопський, Литурґіка, Видає 2. Львів 1898.
- JĘZYK ŁACIŃSKI. Gramatyka jak w III. kl. Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla IV. klasy, wyd. 2. Lwów 1886. Cezar, Commentarii de bello Gallico, wyd. Terlikowskiego, Ovidius, wyd. Skupniewiczza.
- JĘZYK GRECKI. Ćwikliński, Gramatyka języka greckiego, Lwów 1882. Taborski-Winkowski, Ćwiczenia greckie, wyd. 2. Lwów 1899.
- JĘZYK POLSKI. Gramatyka Małeckiego jak w kl. III. Czubek-Zawiliński, Wypisy polskie dla IV. kl. Lwów 1894.
- JĘZYK RUSKI. Gramatyka Stockiego, Ruska czytanka dla IV. klasy szkół średnich.
- JĘZYK NIEMIECKI. L. German i K. Petelenz. Ćwiczenia niemieckie dla IV. kl. wyd. 2. Lwów 1806. Petelenz, Deutsche Grammatik, wyd. 2. Lwów 1898.

GEOGRAFIA i HISTORIA. Semkowicz, Opowiadania z dziejów powszechnych. Cz. III. Lwów 1895. Benoni-Majerski; Geografia austro-węgierskiej monarchii, wydanie 2. i 3. Lwów 1896. Rawer, Dzieje ojczyste, Lwów 1895.

MATEMATYKA. Baraniecki, Początki arytmetyki i algebry Cz. III. i IV. Kraków 1895 Janrógiewicz, Geometrya pogładowa, Lwów 1897.

FIZYKA. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla niższych klas średnich, Kraków 1898.

KLASA V.

RELIGIA. Ks. Jeż. Nauka wiary. Тороцький, Доґматика фунда і аполюґетика, Львів 1893.

JĘZYK ŁACIŃSKI. Gramatyka jak w klasie III. Livius, wyd. Majchrowicza, Ovidius wyd. Skupniewicza.

JĘZYK GRECKI. Gramatyka Ćwiklińskiego jak w kl. IV. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta, wyd II, Lwów 1894. Homera Iliada, Cz. I. wyd. Sołtysika.

JĘZYK POLSKI. Próchnicki; Wzory poezyi i prozy; Lwów 1883.

JĘZYK RUSKI. Wzory poezyi i prozy dla V. klasy szkół średnich, ułożył Konst. Łuczakowski, Lwów 1894.

JĘZYK NIEMIECKI. Petelenz u. Werner: Deutsches Lesebuch für die V. Classe, Lwów 1873. Stiflers Erzählungen.

HISTORIA Powszechna. Zakrzewski, Historia powszechna Cz. I. wyd. 2. Kraków 1895.

MATEMATYKA. Baraniecki, Algebra, Kraków 1892. Mocnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas, wydania 3. i 4. Lwów 1895.

HISTORIA NATURALNA. Wiśniowski, Mineralogia i geologia, wydanie 4. Lwów 1897. Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych, Kraków 1886.

KLASA VI

RELIGIA. Ks. Jougan, Dogmatyka szczegółowa, wyd. 2. Lwów 1898. — Тороцький, Доґматика частна. Львів 1893.

JĘZYK ŁACIŃSKI. Sallustius, Bellum Jugurthinum wyd. Scheindler-Sołtysik. Vergilius wyd. Eichler-Rzepiński, Cicero Orat. in Cat. I. wyd. Sołtysika. Gramatyka jak w kl. III.

- JĘZYK GRECKI. Gramatyka Ćwiklińskiego, Homera Iliada cz. I. i II. wyd. Scheindler-Sołtysik. Chrestomatya z Xenofonta jak w kl. V.; Herodot, wyd. Terlikowskiego.
- JĘZYK POLSKI. Wypisy polskie St. Tarnowskiego i Wójcika Cz. I. wyd. 2. Lwów 1894.
- JĘZYK RUSKI. Chrestomatya staroruska dla wyższych klas gimnazyalnych, wyd. Dr. Ogonowski. Lwów 1881.
- JĘZYK NIEMIECKI Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die VI. Classe 1892. Herder, „Cid., „Wilhelm Fell“ Schillera, Lichtenstein v. Hauff.
- HISTORIA POWSZECHNA. Zakrzewski, Historia powszechna Część II. wyd. 1 i 2 Kr ków 1894.
- MATEMATYKA. Baraniecki, Algebra Kraków 1892. Mocnik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas, wyd. 3. i 4. Lwów 1895. Logarytmy Kranza.
- HISTORIA NATURALNA. Petelenz, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich, Lwów 1901.

KLASA VII.

- RELIGIA. Ks. Szczeklik, Etyka katolicka, Tarnów 1898. Банер-Норко, Етика, Львів 1896.
- JĘZYK ŁACIŃSKI. Cicero 1) in M. Antonium II. wyd, Nohla 2) Laelius de amicitia, wyd. Schiche-Rzepiński. 3) pro Archia poeta, 4) Gramatyka jak w kl. III.
- JĘZYK GRECKI. Homera Odyssea Jezienickiego, Demosthenes wyd. Wotke-Schmidt. Chrestomatya z pism Xenofonta Fiderera, Gramatyka jak w kl. VI.
- JĘZYK POLSKI. Wypisy polskie Stan. Tarnowskiego i Wójcika. Cz. I. wyd. 1. i 2. Lwów 1894. Wypisy polskie St. Tarnowskiego i Fr. Próchnickiego. Cz. II wyd. 2, Lwów 1896.
- JĘZYK RUSKI. Wypisy Barwińskiego część 1. i 2.
- JĘZYK NIEMIECKI. Petelenz und Werner: Deutsches Lesebuch für die siebente Classe. Lwów 1896. Prócz tego: Goethes Götz von Berlichingen, Dichtung und Wahrheit, Schillers Räuber, Maryi Stuart.
- HISTORIA POWSZECHNA. Zakrzewski. Historia powszechna Część III. Kraków 1898. Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych, w. 1. i 2, Kraków, 1898.

- MATEMATYKA. Baraniecki Algebra, Kraków 1892. Moenik-Maryniak, Geometrya dla wyższych klas, wyd. 3. i 4. Lwów 1895. Logarytmy Kranza.
- FIZYKA. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich, Kraków 1892. Tomaszewski, Chemia.
- PROPEDEUTYKA FILOZOFII. Kozłowski, Logika elementarna. Lwów 1881.

KLASA VIII.

- RELIGIA. Ks. Jougan, Historia kościoła katolickiego. Lwów 1895. —
- JĘZYK ŁACIŃSKI. Gramatyka jak w kl. III. Horatius, wyd. Librewski-Dolnicki, Tacitus, ed. Müller-Staromiejski.
- JĘZYK GRECKI. Plato Apologia, Grito wyd. Christ-Lewicki, Sophocles, król Edyp, wyd. Majchrowicza, Homera Odyssea jak w kl. VII. Gramatyka jak w kl. VI.
- JĘZYK POLSKI. Wypisy polskie St. Tarnowskiego i Fr. Próchnickiego, Cz. II. wyd. 2, Lwów 1897.
- JĘZYK NIEMIECKI, Petelenz und Werner, Deutsches Lesebuch für die achte Classe, Lwów 1894. Oprócz tego; Schillers Wallenstein, Kleist: „Prinz v. Homburg, Grillparzer „Der Traum ein Leben, Hauptmann, die versunkene Glocke“, Goethes „Egmont“.
- HISTORIA POWSZECHNA. Głabiński-Finkel Historia i statystyka austr. węgier. monarchii. Lewicki. Zarys dziejów jak w kl. VII.
- MATEMATYKA. Baraniecki. Algebra. Mocnik-Stanecki, Geometrya dla wyższych klas, wyd. 3. Lwów 1880.
- FIZYKA. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich, Kraków 1892.
- PROPEDEUTYKA FILOZOFII. Ks. Pechnik, Zarys psychologii, Lwów 1895.
-

VIII. Pomoc dla biednych uczniów.

A) Bursy:

a) *Bursa polska im. Adama Mickiewicza* dla młodzieży gimnazjalnej narodowości polskiej rz. kat. obrz. istnieje rok czwarty, mieści się w nowym murowanym jednopiętrowym budynku w najbliższem sąsiedztwie gmachu gimnazyalnego i odpowiada wszelkim warunkom higienicznym. W ubiegłym roku utrzymywała Bursa 36 wychowanków za opłatą miesięczną od 10—40 kor. Zachowanie się wychowanków było dobre, wynik klasyfikacyi w obu półroczach pomyślny.

Bursą zarządza Wydział Towarzystwa, którego prezesem jest Stanisław hr. Tarnowski ze Sniatynki; prefektem bursy w ubiegłym trzecieciu był p. Feliks Gałkiewicz, profesor gimnazyalny, w ubiegłym zaś roku pomagał mu w nadzorze nad wychowankami p. Witold Nowak, profesor gimnazyalny.

W bieżącym roku uchwaliło Walne Zgromadzenie Towarzystwa rozszerzyć gmach bursy tak, żeby ubikacye jego pomieścić mogły 50—60 wychowanków i aby nadto pomieszczono w zabudowaniu salę dla rekreacyi i wieczorków uroczystych, szpitalik dla chorych uczniów, łazienki, prazekarnię i t. d. Staraniem wydziału będzie urządzić zakład ten tak, aby w przyszłości odpowiadał wszelkim wymaganiom higienicznym i wychowawczym.

b) *Bursa św. Jana Chrzciciela (Bycea sv. Ioana Kрестителя)* w Drohobyczu utrzymywała w r. b. 31 wychowanków, z których 22 uczęszczało do gimnazjum, a 9 do szkół ludowych. Zarząd prowadził wydział, składający się z siedmiu członków, bezpośredni dozór wykonywał p. M. Dub, emerytowany kierownik szkoły. Wychowankowie umieszczeni byli przy ulicy św. Jana we własnym domu parterowym, na którym ciąży dług wyżej 5400 k. Wydatki pokrywano z dobrowolnych ofiar, wpływających na ręce prof. Włodzimierza Paślawskiego, który jest od r. 1890. skarbnikiem towarzystwa. Pomocy lekarskiej udzielali bezpłatnie pp. Dr. Kozłowski i Dr. Eliasiewicz.

B) Pomoc doraźna dla biednych uczniów w r. szkolnym 1901|1902.

Pomocy doraźnej udzielano z funduszków, na które składały się datki Dobrodziejów przy wpisach, składki uczniów w czasie egzort polskich i ruskich, ludzież młodzieży mojżeszowego wyznania, która co piątku składała swe datki do puszek na ten cel przeznaczonych. Datki przy wpisach i składki uczniów obrządku rzym. kat. i gree. kat., wyniosły w roku 1901,902 łączną sumę 1049 k. 81 h. Kwotę tę w poszczególnych okresach konferencyjnych na podstawie uchwał grona nauczycielskiego rozdzielono między biednych a pilnych uczniów na sprawienie ubrania lub książek szkolnych. Rozdzielaniem zapomóg zajmowali się XX. Katebeci w porozumieniu z Dyrektorem.

Dałki młodzieży wyznania mojżesz.	płynęły weale obficie
i wyniosły	Kor. 132 73 hl.
wydatki wyniosły	„ 114 82 „
Pozostałość	Kor. 17 91 hl.

nadto na książeczkę Kasy oszczędności miasta Drohobycza l. 3053 złożona jest kwota 39 K. i 30 hl. — pozostaje tedy dla młodzieży wyznania mojżeszowego na rok przyszły 57 Kor. 30 hal.

Rozdzielaniem zapomóg między uczniów wyzn. mojż. zajmował się komitet, w którego skład wchodziłi: Goldhammer Jakób (kl. VIII), Haendel Józef (kl. VII), Gartenberg Wilhelm (kl. VI), Kalmus Emil (kl. V).

Z wdzięcznością wreszcie zauważyć trzeba, że rodzice najmniejszych uczniów składali na ręce Dyrekcyi lub XX. Katechetów przenoszone ubrania swych synów, które po przerebieniu zużytkowywano na rzecz uboższych.

Składając za te datki serdeczne »Bóg zapłać« poleca Dyrekcyja i nadal sprawę młodzieży ubogiej względem Szanownych Dobrodziejów.

IX. Statystyka uczniów.

(Liczby drobniejszym drukiem oznaczają prywatystów).

	K L A S A								Razem					
	Ia	Ib	Ic	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa		IVb	V	VI	VII	VIII
I. Liczba uczniów.														
Przy końcu roku szkolnego 1901	53†	43	—	43†	35	29	34	28†	29†	34†	25†	20	24	397†
Z początkiem r. szk. 1902 wstąpiło	49†	49	44	42†	41	31	29†	30	36	53†	32	23†	20†	479†
W ciągu r. szk. 1902 wstąpiło	—	—	2	2	3	1	1	2	—	—	3	1	1	16
Razem przyjęło uczniów	49†	49	46	44†	44	32	30†	32	36	53†	35	24†	21†	495†
W ciągu roku wystąpiło	8	12	11	2	8	2	1	1	—	7	—	1	1	54
Liczba uczniów z końcem roku szk.	41†	37	35	42†	36	30	29†	31	36	46†	35	23†	20†	441†
II. według miejsca urodzenia.														
a) z Drohobycza i powiatu drohob.	37†	35	28	32†	32	25	27†	28	31	42†	29	19†	15	380†
b) z innych powiatów	4	2	7	10	4	5	2	3	5	4	6	4	4†	60†
c) z zagranicy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Razem	41†	37	35	42†	36	30	29†	31	36	46†	35	23†	20†	441†

	K I L A S A											Razem		
	la	lb	lc	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI		VII	VIII
	III. według miejsca pobytu rodziców.													
a) miejscowych	16+	26	25	20+	27	14	19+	21	19	32+	22	16+	12	269+ ⁵
b) zamiejscowych	25	11	10	22	9	16	10	10	17	14	13	7	8+	172+ ¹
Razem	41+	37	35	42+	36	30	29+	31	36	46+	35	23+	20+	441+ ⁶
IV. według języka ojczystego.														
a) Polaków	27+	28	28	31+	25	26	21	18	21	38+	29	18+	17+	327+ ⁵
b) Rusinów	14	9	7	11	11	4	8+	13	15	8	6	5	3	114+ ¹
Razem	41+	37	35	42+	36	30	29+	31	36	46+	35	23+	20+	441+ ⁶
V. według wyznania religijnego.														
a) rzymsko-kat.	19	11	11	23	12	18	8	9	15	15	11	7+	6+	165+ ²
b) grecko-kat.	14	9	7	11	11	4	8+	13	15	8	6	5	3	114+ ¹
c) ewangelickiego	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
d) mojżeszowego	8+	16	17	8+	13	8	13	9	6	23+	18	11	10	160+ ³
Razem	41+	37	35	42+	36	30	29+	31	36	46+	35	23+	20+	441+ ⁶

	K L A S A											Razem		
	la	lb	lc	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI		VII	VIII
	<p>VIII. Opłata szkolna.</p> <p>W I. półroczu było płacących 20 30 24 12 16 4 9 13 9 25 19 11 6 198</p> <p>Z końcem II. półr. było płacących 20 19 17 11 16 12 14 16 8 18 16 11 5 183</p> <p>Uwoln. od opłaty w I. półroczu 27 17 18 29 26 25 20 18 27 26 13 11 13 270</p> <p>„ „ II. „ 26 22 21 32 22 17 16 15 28 30 19 13 16 277</p> <p>Opłata wynosiła w I. półroczu kor. 600 900 720 360 480 120 270 390 270 750 570 330 180 5980</p> <p>„ „ II „ 600 570 510 330 480 360 420 480 240 540 480 330 150 5490</p> <p>„ „ od prywat. w I. półr. — — — — — — — — — — — — — — 60</p> <p>Razem 1200 1470 1230 690 960 480 690 870 510 1290 1050 660 330 11530</p>													
<p>IX. Stypendya.</p> <p>Liczba stypendystów 1 1 — — — 2 — 1 — — — — — 7</p> <p>Ogólna kwota stypendyów 240 200 — — — 463 — 200 — 110 — — — 1243</p>														
<p>X. Frekwencya na przedmioty nadobowiązkowe i względnie obowiązkowe.</p> <p>a) język ruski (wzgl. obow. 9 9 7 12 12 4 9 14 16 8 6 5 3 114</p> <p>b) „ „ (kurs przyg.) 3 4 4 3 3 3 — 5 — — — — — 22</p> <p>c) historia kraju rodzinnego — — — — — 29 29 32 36 — — 23 — 149</p> <p>d) gimnastyka 20 16 9 7 10 9 18 20 21 14 2 1 — 147</p> <p>e) geometrya wykresna — — — — — — — — — — 29 11 8 3 51</p> <p>f) śpiew 7 6 6 5 6 4 3 4 6 5 6 4 6 68</p> <p>g) kaligrafia 14 12 14 10 14 — — — — — — — — 64</p>														

XI. Klasyfikacja uczniów.

a) Uzupełnienie klasyfik. uczn. za r. sz. 1900/1901

Do egzaminu poprawczego przeznaczono przy końcu r. szk. 1901. Egzamin poprawczy złożyło Egzaminu poprawczego nie złożyło Egzamin uzupełniający złożyło Według tego wyniku ostateczny rezultat klasyfikacji za r. szk. 1901. jest następujący:

a) Stopień celujący otrzymało
 b) " pierwszy
 c) " drugi
 d) " trzeci
 nieklasyfik.

Razem

b) Klasyfikacja uczniów z końcem r. szk. 1902.

a) Stopień celujący otrzymało
 b) " pierwszy
 c) " drugi
 d) " trzeci
 e) Przeznaczono do egz. popraw.
 f) nieklasyfikowano

Razem

5	3	—	3	2	6	1	1	6	2	5	2	—	36
5	2	—	1	1	5	1	1	6	1	2	2	—	27
—	1	—	2	1	1	—	—	—	1	3	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	3	—	6	—	—	1	2	2	—	2	4	1	25
32 ⁺	27	—	28 ⁺	24	25	32	20 ⁺	24 ⁺	28 ⁺	17 ⁺	13	22	292 ⁺
6	7	—	7	6	4	1	5	3	2	3	3	1	48
11	6	—	1	5	—	—	1	—	4	2	—	—	30
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2
53 ⁺	43	—	43 ⁺	35	29	34	28 ⁺	29 ⁺	34 ⁺	25 ⁺	20	24	397 ⁺
—	—	2	4	1	3	1	1	1	5 ⁺	1	3	5	27 ⁺
25 ⁺	25	20	33 ⁺	29	18	20 ⁺	21	34	30	27	15 ⁺	15 ⁺	312 ⁺
6	3	5	3	2	2	1	2	—	4	2	3	—	33
4	5	4	1	—	4	5	4	—	2	3	—	—	32
6	4	4	1	4	3	2	3	1	5	2	2	—	37
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41 ⁺	37	35	42 ⁺	36	30	29 ⁺	31	36	46 ⁺	35	23 ⁺	20 ⁺	441 ⁺

X. KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny rozpoczęto w tutejszym zakładzie dnia 3. września uroczystem nabożeństwem w kościele parafialnym obrz. rz. kat.

Dnia 10. września jako w rocznicę śmierci ś. p. Cesarzowej Elżbiety odprawiono nabożeństwo żałobne za spokój Jej duszy, w którym wzięli udział uczniowie obu obrządków. Podobne nabożeństwo odbyło się dnia 19. listopada.

Dzień 4. października obchodził zakład uroczystie jako dzień Imien in Jego Ces. król. i Apost. Mości nabożeństwem w kościele i cerkwi.

Dnia 19. grudnia odbył się uroczysty wieczór ku czci A. Mickiewicza a 12. kwietnia na cześć Tarasa Szewczenki urządzony przez młodzież z bardzo starannie ułożonym i wykonanym programem.

Z polecenia Najprzewielebniejszych Ordynaryatów obrz. łac. i greck. w Przemyślu w celu uzyskania Odpustu Jubileuszowego odbyła się dnia 8. października 1901. procesya uczniów obu obrządków pod przewodnictwem obu XX. Katechetów, X. Cetnarskiego i X. Kmita, Dyrektora i wszystkich członków grona nauczycielskiego wśród śpiewów pobożnych. Młodzież obrz. łac. wyruszyła w procesyi z kościoła paraf. obrz. łac. do cerkwi Św. Trójcy i tam odmówiła przepisane modlitwy, poczem wróciła do Kościoła, gdzie po raz wtóry odprawiono modlitwy. Młodzież obrz. grec. kat. odprawiła procesję z cerkwi OO. Bazylianów do kilku cerkwi znajdujących się w mieście i na przedmieściach Drohobycza.

W rocznicę 25-letniego Jubileuszu Pontyfikatu Ojca św. Leona XIII. dnia 20. lutego 1902 odbyło się uroczyste nabożeństwo dla uczniów obu obrządków w Kościele i Cerkwi parafialnej. Po nabożeństwie odbył się uroczysty poranek na cześć Ojca św. Leona XIII. w auli gimnazjalnej przystrojonej zielenią, kobiercami i popiersiem Papieża. Po odśpiewaniu kantaty: „Dziś święty dzień“ wygłosił ksiądz Szymon Cetnarski gruntowną rzecz o żywocie i działalności Papieża Leona XIII, poczem uczeń VIII kl. obrz. łac. wygłosił wiersz na cześć Papieża, drugi zaś uczeń obrz. gr. kat. modlitwę do Najświętszej Panny, Papieża Leona XIII. przełożonej na język ruski.

Po kantacie ruskiej przemawiał X. katecheta Kmit o encyklikach Papieża Leona XIII. do ludów wschodnich i o dobrodziejstwach wyświadczonych przez tego Papieża Rusinóm.

W czasie Zielonych Świąt obrz. rz. kat. odbyła młodzież tut. gimnazyum w liczbie 83, pod kierunkiem profesorów : Zubczewskiego, Nowaka i Ergetowskiego wycieczkę do Krakowa. Tu oprowadzona przez członków „Towarzystwa miłośników Krakowa“ i w towarzystwie profesorów, zwiedziła ważniejsze pomniki przeszłości naszej, obie wystawy obrazów, była w teatrze na przedstawieniu dwóch sztuk patryotycznych. Wróciła wzbogacona wiadomościami, podniesiona na duchu, z wdzięcznością w sercu dla tych, którzy jej wycieczkę ułatwili i nad nią w podróży czuwali.

Grasująca w tutejszym mieście epidemicznie szkarlatyna zmusiła Dyrekcyę do zawieszenia nauki w zakładzie od 8 kwietnia do 1 maja 1902.

Dnia 28 czerwca wzięła młodzież pod kierunkiem nauczycieli udział w żałobnem nabożeństwie za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

XI. Klasyfikacya uczniów

za II. półrocze 1902.

KLASA IA.

Stopień pierwszy:

1. Adamowicz Stanisław	13. Matkowski Jan
2. Altmann Jeremiasz.	14. Melanek Mikołaj
3. Berger Mojżesz	15. Melnyk Andrzej
4. Ciosłowski Klemens	16. Pomeranz Wolf
5. Federowski Stanisław	17. Popel Teodor
6. Konwicki Henryk	18. Rajchel Jan
7. Kreisberg Izak	19. Ratajski Wiktor
8. Krysa Aleksander	20. Rothenberg Elische
9. Kuźmin Stanisław	21. Schreckinger Hersch
10. Lachowicz Tadeusz	22. Sternbach Jakób
11. Lippmann Emanuel	23. Suszkiewicz Piotr
12. Marciński Tadeusz	24. Tarchalski Jan
22. Woszczyński Stanisław.	

Stopień drugi otrzymało 6 uczniów, stopień trzeci 4 uczniów. Po feryach pozwolono poprawić egzamin z jednego przedmiotu 4 uczniom.

KLASA IB.

Stopień pierwszy:

1. Antler Mojżesz	13. Lewicki Kazimierz
2. Berger Abraham	14. Liebermann Wilhelm
3. Blaustein Henryk	15. Lustig Szymon
4. Buchwald Wilhelm	16. Łopuszański Longin
5. Czystohorski Józef	17. Mayer Feliks
6. Dub Teofil	18. Mermelstein Jakób
7. Flecker Oskar	19. Rabach Mojżesz
8. Fritz Jan	20. Rohrberger Abraham
9. Horowitz Hermann	21. Rosner Jonasz
10. Jednaki Julian	22. Serwacki Stanisław
11. Kuspys Eustachy	23. Silberschlag Salamon
12. Landes Aron	24. Tatarski Teofil
25. Wallenberger Kazimierz.	

Stopień drugi otrzymało 3 uczniów, stopień trzeci 5. Pozwolono poprawić z jednego przedmiotu po feryach 4 uczniom.

KLASA IC.

Stopień celujący:

1. Gawlik Michał	2. Reinharz Hersch

Stopień pierwszy:

3. Bigoraj Edward Tadeusz	13. Leszczyński Stanisław
4. Bohonos Mikołaj Teodor	14. Mrozowski Zdzisław
5. Bokser Süsche	15. Rosenbusch Maksymilian
6. Durchschnitt Israel Kassiel	16. Rosner Uscher
7. Dutkiewicz Jan Stefan	17. Sandauer Leib Juda
8. Hermann Ernest	18. Siegmann Mechel
9. Hopfinger Maksymilian	19. Stankiewicz Bronisław
10. Kobryn Jan	20. Szypajło Julian
11. Kuhmerker Leon	21. Szwenk Wiktor
12. Lecker Izaak	22. Wagmann Leisor Józef.

Stopień drugi otrzymało 5 uczniów, stopień trzeci 4. Do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu po feryach przeznaczono 4 uczniów.

KLASA IIA.

Stopień celujący:

1. Borez Wojciech	3. Kubala Mieczysław
2. Dobosiewicz Stanisław	4. Kuprowski Józef

Stopień pierwszy:

5. Adamowicz Józef	21. Kocko Bazyli
6. Bania Władysław	22. Körbel Berisch
7. Bańkowski Michał	23. Lauterbach Littmann
8. Bojda Julian	24. Łów Abraham
9. Broś Władysław	25. Łebiszczak Jakób
10. Ciesliński Czesław	26. Mansberg Izrael
11. Dauermann Salomon	27. Michajłowski Teofit
12. Fedyszyn Włodzimierz	28. Osmakiewicz Józef
13. Fleischer Hermann	29. Pospizel Walery
14. Gajdosz Bronisław	30. Prussak Dymitr
15. Gaudyak Leon	31. Słoński Julian
16. Hampel Henryk	32. Szayna Józef
17. Hexel Jan	33. Szarnagiel Józef
18. Hruszowski Józef	34. Szwabowicz Tadeusz
19. Jarnuła Władysław	35. Tobola Józef
20. Kahane Maksymilian	36. Turner Samson
	37. Janowicz Mirosław
	38. Antlerówna Gustawa (przyw.)

Stopień drugi otrzymało 3 uczniów, stopień trzeci 1 uczeń. Jednemu uczniowi pozwolono poprawić jeden przedmiot po feryach.

KLASA IIB.

Stopień celujący:

1 Gerstenfeld Jakób Wolf.

Stopień pierwszy:

2. Bartoszewski Władysław	16. Lewicki Emil Władysław
3. Berezowski Stefan	17. Ładyka Włodzimierz
4r Buchwald Józef Fryderyk	18. Markus Julian Eugeniusz
5. Chajes Markus	19. Miałkyj Julian
6. Duciak Michał	20. Niemiłowicz Teodor
7. Gawlik Tadeusz	21. Nikorak Izydor
8. Gerlaczyński Leon Stanisław	22. Ortyński Antoni
9. Händel Salamon	23. Rappaport Jakób
10. Herbst Edward	24. Rerutkiewicz Stanisł. Adolf
11. Kocko Włodzimierz Roman	25. Schaeffer Karol Henryk
12. Kondrat Antoni	26. Starak Franciszek
13. Kreisberg Bernard	27. Strzelczyński Longin Karol
14. Kreisberg Samuel	28. Urich Romuald
15. Kuhmerker Bruno	29. Zajączkowski Kaz. Maryan.

Stopień drugi otrzymało 2 uczniów. Do egzaminu poprawczego przeznaczono po feryach 4 uczniów.

KLASA IIIA.

Stopień celujący:

1. Dobek Franciszek 2. Książczyński Jerzy
3 Rutz Franciszek.

Stopień pierwszy;

4. Eidelsheim Salamon Hersch	13. Marków Bartłomiej
5. Freymann Samuel	14. Niementowski Jerzy Bogusł
6. Hauser Zygmunt	15. Paska Michał
7. Hruszowski Dawid	16. Pawłowski Stanisław Ludw.
8. Kelhoffer Izydor	17. Schreyer Liepe
9. Kitz Józef	18. Tchórzelski Leon
10. Kuhmerker Aleksander	19. Wójtowicz Maryan
11. Lachowicz Ignacy	20. Zeńczak Jan Antoni
12. Łobos Kazimierz	21. Zgud Walenty

Stopień drugi otrzymało 2 uczniów, stopień trzeci 4 uczniów. Do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 3 uczniów.

KLASA IIIB.

Stopień celujący:

1. Hammerschmied Benjamin

Stopień pierwszy;

2. Backenroth Jakób	12. Kusznir Daniel
3. Bedronek Józef	13. Lachowicz Feliks
4. Dąbrowski Wojciech	14. Linn Eisig
5. Händel Aron	15. Rosenberg Abraham
6. Heiss Chaim	16. Rosner Herman
7. Ilnicki Roman	17. Tiegermann Leopold
8. Jahn Maryan	18. Trzaskowski Franciszek
9. Janowicz Arseni	19. Unger Marcefi
10. Jolles Abraham	20. Wojtowiec Ignacy
11. Kurz Franciszek	21. Zajst Karol
22. Petrykówna Zofia (pryw.)	

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń, stopień trzeci 5 uczniów.
Przeznaczono do egzaminu poprawczego po feryach 2 uczniów.

KLASA IVA

Stopień celujący:

1. Gawlik Stanisław.

Stopień pierwszy:

2. Baczyński Leon	12. Koppel Mojżesz
3. Bereźnicki Kazimierz	13. Lichtenstein Jakób
4. Borysławski Mikołaj	14. Lindenbaum Markus
5. Broś Edmund	15. Macieliński Leon
6. Fedytnik Michał.	16. Miszturak Józef
7. Feigler Leib	17. Pasiecznyński Nestor
8. Fränkel Feiwel	18. Pełczyński Julian
9. Hampel Franciszek	19. Piotrowski Stanisław
10. Hampel Jan	20. Schreier Ignacy
11. Janowski Zygmunt	21. Strzelczyński Leon
22. Widacki Stanisław.	

Stopień drugi otrzymało 3 uczniów, stopień trzeci 4 uczniów. Do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczono 2 uczniów.

KLASA IVB

Stopień celujący:

1. Iwasiwka Michał.

Stopień pierwszy:

2. Bechtloff Gustaw Julian	7. L'Étanche Apoloniusz Lubin
3. Białogłówka Józef	9. Goldhammer Aron
4. Giosłowski Józef Bronisław	10. Jurkiewicz Stan. Każ. Józef
5. Czarnik Maryan Grzegorz	11. Kocko Mikołaj
6. Czarnik Władysław	12. Kołpiecki Dymitr

13. Lachowicz Marcin	24. Strzetelski Władysław
14. Łegedza Józef	25. Sussmann Maurycy
15. Łegedza Mikołaj	26. Wachtel Wilhelm
16. Madejewski Feliks	27. Wacławik Jan
17. Markus Aleksander Dyonizy	28. Weiss Wilhelm
18. Nikorak Włodzimierz	29. Wepryk Jan
19. Oryszkiewicz Julian	30. Winnicki Grzegorz
20. Pełechaty Kuźma	31. Witz Zygmunt
21. Ruhrberg Mendel	32. Wolański Aleksander
22. Seif Hersch	33. Zasławski Jan
23. Silberschlag Meyer	34. Zintel Jan
	35. Zrębowicz Roman.

Do egzaminu poprawczego po feryach przeznaczony 1 uczeń.

KLASA V.

Stopień celujący:

1. Bryda Władysław	3. Dąbrowski Tadeusz
2. Chajes Saul	4. Fritz Józef
	5. Seif Izaak.

Stopień pierwszy:

6. Allerhand Saul	21. Kreisberg Wiktor
7. Antonów Andrzej	22. Kubala Józef
8. Aszkenase Izrael	23. Langrock Tobiasz
9. Barchacz Zisze	24. Lauterbach Majer
10. Chajes Teofil	25. Majewski Edward
11. Drozdowski Bronisław	26. Olearczyk Albin
12. Goldhammer Izidor	27. Rosen Berisch
13. Grech Włodzimierz	28. Ruhdörfer Jakób
14. Hauptmann Izrael	29. Ruhdörfer Mechel
15. Hoptinger Ignacy	30. Schäffer Jerzy
16. Jakubowski Bolesław	31. Schauder Dawid
17. Kalmus Emil	32. Schutzmann Ignacy
18. Kondrat Miron	33. Walz Józef
19. Kornbaum Samuel	34. Zinader Joel
20. Kossak Alexy	35. Soja Zdzisław

Stopień drugi otrzymało 4 uczniów, stopień trzeci 2 uczniów. Do egzaminu poprawczego z jednego przedmiotu po feryach przeznaczono 5 uczniów.

KLASA VI.

Stopień celujący:

1. Mansberg Leib

Stopień pierwszy:

2. Alexandrowicz Oskar	15. Jańcucki Adam Lech
3. Bachstütz Izak	16. Palamar Grzegorz
4. Brunné Władysław	17. Panesch Mieczysław
5. Chajes Arnold	18. Pasieczynski Jarosław
6. Czaykowski Eugeniusz	19. Romański Józef
7. Ettinger Samuel	20. Rossberger Józef
8. Gartenberg Wilhelm	21. Schreier Kalmen
9. Gerstenfeld Zallel	22. Skałka Karol
10. Gruszkiewicz Teodor	23. Sternbach Chaim
11. Kalmus Ludwik	24. Sternbach Munisch
12. Katz Jakób	25. Tarkowski Kazimierz
13. Kreisberg Samuel	26. Tyrowicz Stanisław
14. Krohn Mayer	27. Wegner Józef
28. Wojtowicz Julian.

Stopień drugi otrzymało 2 uczniów, stopień trzeci 3 uczniów. Pozwolono 2 uczniom poprawić egzamin z jednego przedmiotu po wakacjach.

KLASA VII.

Stopień celujący:

1. Haendel Józef	2. Tchórzelski Julian
	3. Wagmann Samuel

Stopień pierwszy:

4. Becher Samuel	11. Kunaniec Aleksy
5. Biela Adam	12. Kwieciński Karol
6. Czupkiewicz Michał	13. Liebermann Majlech
7. Gulaj Grzegorz	14. Lindenbaum Leon
8. Josefsberg Natan	15. Panesch Bolesław
9. Kahane Littmann	16. Podłuski Teodor
10. Kreppel Michał	17. Rosenfeld Maks
18. Witrylak Kazimierz.

Stopień drugi otrzymało 3 uczniów. Do egzaminu poprawczego przeznaczono po feryach 2 uczniów.

KLASA VIII

Stopień celujący:

1. Czarnik Stanisław	3. Kreisberg Elias
2. Goldhammer Jakób	4. Petrykiewicz Wiktor
	5. Żebrowski Władysław

Stopień pierwszy:

6. Bardach Mojżesz	8. Ettinger Mojżesz
7. Bergner Schulim	9. Freilich Aron

XIII. Do wiadomości rodziców i opiekunów.

Wpisy uczniów na r. 1902/1903, odbywać się będą w dniach 30. i 31. sierpnia r. b. Późniejsze zgłoszenia nie będą uwzględnione.

Do zapisu winni się uczniowie zgłosić osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów, przedłożyć świadectwo z ostatniego półroczia i zapłacić 2 kor. na zbiory naukowe; uczniowie nowo do zakładu wstępujący mają wykazać się metryką, świadectwem szczepienia ospy lub rewakcynacji odbytej nie dawniej jak przed rokiem i uiścić takse wstępną w kwocie 4 koron 20 h.

Egzamin wstępny do I kl. odbywa się w 2 terminach: z końcem roku szkolnego 14. i 15. lipca i dnia 1. i 2. września. W każdym z tych terminów rozstrzyga się o przyjęciu ucznia stanowczo, a powtórzenie egzaminu wstępnego w innym zakładzie jest wzbronione.

Do egzaminu wstępnego do klasy I. ma każdy uczeń przynieść z sobą książkę polską i niemiecką z IV. kl. szkoły ludowej i przybory do pisania.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do kl. I.:

a) *Z religii*: wiadomości, których według teraźniejszego rozkładu nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki szkolnej w szkołach czteroklasowych.

b) *Z języka wykładowego*: Czytanie płynne i wyraziste, objaśnianie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami, znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom i piśmienny rozbiór jednego zdania pojedynczego z kilku zwykłymi określeniami.

c) *Z języka niemieckiego*: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników i zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych),

odmiany słów posłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyczajszych czasowników mocnych, zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych, poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść poda się uczniom przed podyktowaniem w języku wykładowym.

d) Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie, biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi, pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.

Egzamina poprawcze odbędą się dnia 30. i 31. sierpnia.

Opłata szkolna w kwocie 30 kor. na każde półrocze musi być złożoną w pierwszych sześciu tygodniach każdego półrocza. Uczniowie klasy I. złożą ją za I. półrocze w ciągu miesiąca listopada.

Według rozp. c. k. Rady Szk. kraj. z dnia 15. kwietnia 1894 l. 7312 ma każdy uczeń między 1. a 15. lutego złożyć 1 kor. na cele zabaw szkolnych.

Rodzice i opiekunowie powinni zasięgnąć wiadomości w Dyrekcji przed umieszczeniem ucznia na stancyi, aby uniknąć często niemiłych następstw. Również jest obowiązkiem rodziców i opiekunów porozumiewać się często ze szkołą o postępie i prowadzeniu się uczniów. W tym celu będą się gromadzili panowie profesorowie co drugą niedzielę po nabożeństwie w sali konferencyjnej i z całą gotowością będą udzielali potrzebnych wyjaśnień.

W Drohobyczu dnia 12. lipca 1902.

Dr. Franciszek Majchrowicz

c. k. dyrektor.

